

2014 m. sausio 10 d., penktadienis

Nr. 1 (1062) | Kaina 2,50 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

2

Violeta Urmana Europos scenose

4

Ibsenas Lietuvos teatro veidrodyje

5

Salomėjos Jastrumskytės „Sėdintis Eukliditas“

Š renginio „Karaokė policija: priešprieš žaidimas“

6

Renginių serija „Burnelė“

8

François Ozonas apie brendimo blogį

9

Nauji filmai – „Kaip pavogti žmoną“

Ekspozicijos fragmentas

J. LAPIENIO NUOTR.

Po eksponato

Davido Maljkovičiaus personalinė paroda „Naujos reprodukcijos“ ŠMC

Eglė Juocevičiūtė

Iki sausio 12 d. Šiuolaikinio meno centre veikia vieno žymiausių šiuolaikinių kroatų menininkų Davido Maljkovičiaus personalinė paroda „Naujos reprodukcijos“. Pirma mano pažintis su įvairias medijas savo kūryboje naudojančiu Maljkovičiumi įvyko Nacionalinės dailės galerijos 2009 m. rengtoje videomeno peržiūroje „Architektūros greičiu“, kurioje rodytas jo plačiausiai žinomas darbas – videotrilogija „Scenes for a New Heritage“ (2004–2006). Šis kūrinys tuomet pasirodė emocionalus, šmaikštus ir kalbėjaman dar gana nauja tema – apie kolektyvinę (socializmo ir modernizmo) amneziją. Žiūrovus jis sužavėjo blizgesiu tiesiogine prasme – prie apliesto ir apgruviusio, bet dar blizgančio Vojino Bakičiaus projektuoto paminklo Antrojo pasaulinio karo aukoms Jugoslavijoje keletas jaunuolių privažiuoja folija apvyniotu automobiliu, turinčiu priminti ateities automobilį, nes videokūrinys mus perkelia į laikotarpį tarp 2045 ir 2063 metų. Pasivaikščioję po apgruviusių struktūrą ir paspėlioje, kokia galė-

jo būti jos funkcija, jie padaro išvadą, kad „tai buvo kitokie laikai“.

„Naujų reprodukcijų“ parodoje šmaikštiausias arba bent lengviausiai įtraukiantis darbas taip pat tiesiogiai susiję su modernistinė architektūra – tai animacijos projekcija „Po formos“ (2013). Šiame darbe Maljkovičius pirmą kartą išbando animaciją, žaisdamas su 7-ojo dešimtmecio kroatų architektūrinio žurnalo karikatūromis, ilgus metus kabėjusiomis jo studijoje. Karikatūrose šaipomasi iš modernistinės architektūros supaprastėjimo – vienoje scenų ištaigingo restorano padavėjas ant padėklo neša visiškai elementarų stačiakampį architektūrinį modelį, kitaip – du sutrikę vyrai sėdi prie urbanistinės situacijos modelio lyg prie šachmatų lentos ir nežino, ką su siomis „kaladėlėmis“ daryti. Originali karikatūrų mintis paprasta – modernistinė architektūra aukština, nors kuria standartus. Maljkovičius išmontuoja karikatūrą po dalį – vienam vaizde „žaidėjai“ sedi prie tuščio stalo, kitame vienas žaidėjų nuspalvinamas ir ima judėti, trečiam padavėjas neša vieną iš Maljkovičiaus darbų, dar kitame at-

siranda dažna modernistinių interjerų ir Maljkovičiaus darbų dalyvė – kambarinė palmė.

„Po formos“ rodomas ŠMC didžiosios salės centre, tai aktyviausia parodos dalis, aplink kurią suskasi likę objektais. Kalbant apie parodos erdvę ir ekspozicijos logiką, negaliu nesižavėti sprendimo kokybę, kurią bandydama artikuoliuoti susidūriau su problema, su kuria prisipažįsta susiduriantys dauguma rašančiųjų apie Maljkovičiaus darbus – jų logiką lengva pajusti, bet sunku įvardinti. Maljkovičius su parodos architektu Miroslavu Rajičiu mi bendradarbiauja beveik 10 metų ir neslepia skiriantys labai daug dėmesio ekspozicijos išdėstymui bei jos santykiai su numatoma parodos erdve. Pats didžiausias ir erdviausias darbas „Po mugės“ (2009) savo vietą rado priešais įėjimą į salę – ateinant modernistiniu ŠMC antro aukšto koridoriumi-galerija, žvilgsnis palengva sukonecentruojamas į juodą ant neaukštos pakylės patiesėtą tentą ir sustabdomas į įeinantį atkreiptu šviestuvu. Kituose dar-

NUKELTA | 5 PSL.

Violeta Urmana žéri Europos scenose

Operos genijų – Giuseppe's Verdi ir Richardo Wagnerio – metams pasibaigus

Živilė Ramoškaitė

Muzikos ir ypač operos mėgėjams 2013-ieji išliks atmintyje kaip dvięjų operos genijų – Giuseppe's Verdi ir Richardo Wagnerio metai. Visas pasaulis minėjo 200-ąsias jų gimimo metines. Operos teatrų rodė turimus repertuare arba naujai pastatytus veikalus, koncertų salėse skambėjo operų fragmentai bei kiti kūriniai. Ypač džiugino, kad jubiliejiniuose metais Europos teatrų ir koncertų afišose nuolat mirgėjo Violetos Urmanos (Urmanavičiūtės) vardu. Ji aktyviai dalyvavo abiem kompozitoriams skirtuose spektakliuose ir koncertuose. Tarp garsiausių šių laikų solistų V. Urmanai tuo ir unikali, kad tobulai atlieka ne kurio vieno, kaip dažniausiai esanti, o abieju, ir Verdi, ir Wagnerio dramatinio soprano ir mecosoprano partijas. Visi jos dainuoja šiųmetėliai koncertai ir spektakliai vyko žymiausių Europos festivaliuose, teatrųose, salėse. Tai Paryžiaus salė „Pleyell“, BBC „Proms“ ir Šležvigo-Holštino festivaliai, Berlyno filharmonija, Berlyno „Deutsche Oper“, Madrido „Teatro Real“, „Arena di Verona“, Vienos valstybinė opera, Paryžiaus „Opera de Bastille“... Ši išpūdingą sąrašą norisi papildyti koncertu tautiečiams birželį „Vilniaus festivalyje“, kurio programą V. Urmanai skyrė R. Wagneriui.

Lietuva, kaip ir visa Europa, dešimtmečio abiejių kūrėjų sukaktis. Užteks paminėti vien Nacionalinio operos ir baletų teatro specialius pastatymus ir renginius. Dar kovo mėnesį teatras pakvietė į R. Wagnerio „Lohengrino“ premjerą, o balandžio 19–26 d. buvo surengta ir šventiška Richardo Wagnerio savaitė, kurios metu parodytas šis ir dar trys spektakliai: baletas „Tristanas

Violeta Urmana ir Robert Dean Smith

ir Izolda“ (pastatyta pagal Wagnerio muziką jo metu „išvakarėse“ 2012 m. rugpjūtį) bei dar dvi operos – „Valkirija“ ir „Skrajojantis olandas“.

G. Verdi veikalų teatro repertuarie niekuomet nestigo, pradedant pirmaja lietuviško operos teatro „Traviata“. Kompozitorius 200-ojuose metinėms norėta kažko nepaprasto, įdomaus, intriguojančio. Gal kick ir rizikuodamas, teatras ėmėsi nepopuliarios Verdi operos „Ernani“, retai statomos užsienio teatruose, o Lietuvoje niekada nėstatytos. Man regis, teatras neprashovė: rugpjūčio vidury išvykusi premjera operos mėgėjų buvo sutikta palankiai, o su kiekvienu spektakliu „nepažystamas“ veikalas kaskart tvirčiai išsigvena scenoje. Atrodo, publiką išklausė į kitokį chorą nei iš atminties niūniuojamą Vergu iš

„Nabuko“, puikias Elvyros ir kitų heroju arlijas.

Panašiai kaip pavasarį Wagnerio, rudenį (spalio 4–10 d.) teatras surengė Giuseppe's Verdi savaitei taip pat su keturiomis operomis: „Traviata“, „Oteli“, „Ernani“ ir „Rigoletu“. Išvyko ir Verdi kūrybai skirtas teatro organizuojamas VIII tarptautinis operos kritikų seminaras „Didysis Verdi Lietuvoje“. Tai, ką paminėjau, leidžia tvirtinti, kad bent kick prijaučiantis klasikinei muzikai lietuvis turėjo galimybę pajusti abiejių operos genijų muzikos grožį ir poveikį.

Gržkime prie Violetos Urmanos. Pastaruoju metu dainininkė dėmesį yra sutelkusi į Izoldos vaidmenį R. Wagnerio operoje „Tristanas ir Izolda“. Šiuo vaidmeniu ji palydėjo senuosius ir alsuos Naujaisiais 2014 metais. Gruodžio mėnesį Vienos valstybinėje operoje ji dainavo net

keturiuose „Tristano ir Izoldos“ spektakliuose. Lietuvoje ši svarbiausioji Wagnerio muzikinė drama scenos dar nėra išvydusi. Operos entuziastai klausosi jos išrašą, žiūri videofilmus arba vyksta į užsienio teatrus. Kas gali būti puikiau, negu išklausyti ši veikala! Vienos operoje, kai pagrindinė herojė dainuoja Violeta Urmana? Kaip ji tai daro, prikygsta auksčiausio meistriškumo instrumentalisto koncertui. Sakytum, solistė ne dainuoja, o groja savo nuostabiai gyvu ir jautriu instrumentu.

Izoldos vaidmens kūrimas neapsiribojo tobulu muzikos perteikimu. Nepaprasta gausus spalvų V. Urmanos balsas žaibiškai reagavo į subtiliausius mylimujų dramos niūansus ir nepasotinamo ilgesio atspalvius. Ilgesys – Wagnerio „Tristano ir Izoldos“ muzikinės dramos dominantė, išreikšta jau operos ižangoje su garsiuoju „neišrišamu“ „Tristano akordu“. Šiai ižangai kompozitorius parašė paantraštę Liebestod – neišverčiamą žodžių junginį, reiškiantį mirtį meilėje arba mirtį nuo meilės, arba meilę per mirtį. Tristano ir Izoldos meilė šioje žemėje neįmanoma, ji persmelkta neįveikiamo ilgesio, kurį nutraukti gali tik mirtis. Meilė išspildys mirties akimirką, džiugiai akimirka, atversiančią meile amžinybę. Finalinėje Izoldos scenoje pasikartoją Liebestod muzika, kurią Wagneris įvardijo kaip pragiedrėjimą:

„Tiems, kurie žemėje buvo likimo atskirti, pragiedrėjimą dovanėja mirtis, prikelianti juos naujam gyvenimui“, – rašė jis. Apie tai primeinu, labai paveikta Violetos Urmanos sukurto ir išdainuoto vaidmens. Režisierius Davido McVicaro pastatytas spektaklis iš esmės rado dermę su Wagnerio muzika. Nesiminsiu jo perpasakoti, tik pasidžiaug-

siu, kad Tristano ir Izoldos mizanscenose režisierius pagarbai laikėsi kompozitoriaus idėjų. Scenoje matėme pabrėžtinai išreikštą taurą Tristano (jį kūrė amerikiečių tenoras Robertas Deanas Smithas, itin jautrus V. Urmanos partneris) riteriškumą, Izoldos nekaltybę, žvelgiant į mylimajį angelo akimis, kuriose jis regi savo sielą (perfrazuoju R. Wagnerio žodžius, parašytus laiške Mathilde'i Wesendonck). Violetos Urmanos Izolda spinduliai šiuos herojės bruožus, bet kartu jutome, kad tai – labai stipri asmenybė, savo tvirtumą ypač atskleidusi pirmajame operos veiksmje. II veiksmo meilės duetą mylimieji dainuoja tarsi pakilę nuo žemės, Izoldai nugara vos vos prigludus prie Tristano, veidais į publiką. Finale herojė kraugo spalvos suknia su ilgu ilgu šleifu ramiai ir didingai tolsta į scenos tamsą, ištirpdama anapusbėje.

Vienos opera aidėjo nuo karštų aplodismentų. Greta Violetos Urmanos ir Roberto Deano Smitho spektaklyje dalyvavo net keli debiutuojantys solistai – Albertas Dohnenas (Karalius Markas), Matthias Goerne (Kurvalenis), Elisabeth Kulman (Brangėnė). Vienos teatro orkestrui dirigavo austrių maestro Peteris Schneideris, pakeitęs iš anksto skelbtą susirgusį Myung-Whun Chungą.

Vienos spektakliais Violetos Urmanos „Tristanas ir Izolda“ nesibaigia. Jau sausio 12 d. prasideda ilgas septynių spektaklių ciklas Madrido operoje, o balandžio mėnesį jos Izolda tiek pat kartų suskambės Paryžiaus „Opéra de Bastille“. Pagrindinis partneris abiejuose teatruose bus tas pats R.D. Smithas. Linkime mūsų puikiajai primadonai sėkmės ir geros sveikatos!

Ne apie moteris

Šokio spektaklis „W(o)men“ „Menų spaustuvėje“

Janis Vilks

žiūrėjau į sceną, tuo sunkiau buvo nustoti galvojas.

Tarkim, kodėl spektaklis vadinasi „W(o)men“, jeigu jis apie vištą? Na taip, moteris moteriai nelygu, tad ir višta gali būti šiokia tokia moteris. Tačiau susitaikius su tuo, kad spektaklis apie vištą, sunku suprasti, kodėl čia jos tokios vienodos? Juk ir višta vištai nelygu. Pavyzdžiu, būna visai nesukontroliuojamų vištų, kurios deda kiaušinius tilten, kur (irkai) pačios nori. Būna vištų, kurioms ūkininkai turi pakirpti sparnus, nes jos, priešingai nei kitos, geba toli ir aukštai nuskristi. Taigi būna įvairiausių rūsių vištų. Tad kodėl atėjus čia, kur turi teisę tikėtis sužinoti ši tą apie moteris, tenka žiūrėti vien tik į pačią primityviausią vištų rūšį, kuri ir taip visur persekiuja (gatvėse, žurnaluose, muzikinėse grupėse...)?

Vėliau bandau suprasti, kaip tai, kas dėl savo (anti)skoningumo tiktu nebent kokio turtingo pono gimtadienio vakarėlyje, atsidūrė „Menų spaustuvės“ Juodojoje salėje? Akivaizdu, kad čia nėra nei spektaklio, nei šokio, vien tik apnuogintų kūnų kraipymas. Ir gaila, kad dėl to labiausiai kenčia patys šokejai: trys vištės (Agnė Ramanauskaitė, Airida Gudaitė, Ieva Navickaitė) ir vienos gaidžiuokas (Mantas Stabčinskas). Jiems duodamos per lengvus užduotys: bent jau žiūrint iš šono, visai nesvarbu, kada, kaip ar kurią jie kojų pakels. Be to, apsinuoginus iki apatinį, pačiu šokiu apnuoginti jau nebeverta, pradėjus tiesmukai, lengviausiu keliu, galima taip ir testi.

Negana to, kad šokantieji patys apskvailino, po kurio laiko jie meg-

„W(o)men“

no išjuokti ir kitus. Kiekvienas į sceną atsiempė po žiūrovą, prašydami jiems atristi už nugarą surištas rankas. Šiaip jau vėl neaišku, kodėl toms vištėms neužteko savo gaidžiuko, o gaidžiukui vištų. Po ke-

D. Matvejevo nuotr.

lių sekundžių visi „svečiai“ liko be darbo. Jie turėjo stovėti scenoje su šilčiausiais megtiniais, žieminiais batais, o vos prisidengę atlikėjai ir

NUKELTA | 3 PSL.

Keli akordai iš praėjusiųjų

Instrumento atgimimas ir kitos staigmenos

Aldona Eleonora Radvilaitė

Malonu prisiminti du renginius, vykusius dar prieš Šv. Kalėdas, kurie paliko labai jaukių, informatyvių ir viltingų įspūdžių pėdsakus. Vienas jų – gruodžio 14 d. Nacioninėje M.K. Čiurlionio menų mokykloje įvykęs mokytojos Beatos Šmidtienės smuiko klasės mokiniai Kalėdinis koncertas, kuriame mielodie giminė ir artimų draugų aplinkoje jaudinčiai nuotaikingai koncertavo ne tik dabartiniai šios patyrusios mokytojos mokiniai, neseniai išlaikę egzaminus su visai kitomis programomis, bet ir dvi šios mokytojos klasę baigusios ir užsiensiję besidabuojančios atlikėjos bei pedagogės. Smagu buvo girdeti nuoširdū gabiuvaikų (nuo pirmos iki dyliktos klasės) griežimą (jiems dėmesingai akompanavavo Sigutė Gražiniéné). Po įspūdingu vyresniųjų klasų talentų pasirodymu – aštuntokės Eleonos Kirdaitės, pagrūžusios Johaneso Brahms'o „Tris valsus“, ir temperamentingos dyliktokės Ulijonas Pugačiukaitės, nuotaikingai atlikusios Maurice'o Ravelio koncertinę rapsodiją „Čigonė“ – nelengva buvo suvaldyti jaudulį ir patyrusiomis smuikininkėmis. Audronės Šarpytės, jau seniai išvykusios iš Lietuvos (iš pradžių dirbusios Meksikoje, o dabar tėviančios savo veiklą Toronte, Kanadoje), branda, stipri ītaiga, jautrus ir rafinuotas griežimas (net skolintu iš bičiulės Editos Vasiliauskaitės smuiku) ne vienam klausytojui išspaudė ašarą. Puikiame ansambluje su vaikystės drauge vargonininkė, pianiste, poete Jūrate Landsbergytė nuskambėjo dvi melodinges, lėtos tėkmės pjesės – Giedriaus Kuprevičiaus „Dedikacija Aleksandriui Lvontui“ ir Johanno Sebastiano Bacho-Charles'o Gounod'o „Ave Maria“.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

toliau staipėsi. Tai gal, jei nieko daugiau nesugalvota, derėjo bent išrenginti, t.y. išlaivinti kiekvienam savo žūrovą? Bent jau tam, kad susilygintu visų, esančių scenoje, jėgos...

Sunkiausia suprasti, ką čia veikia choreografas Jérôme'as Meyeris (Šveicarija, Nyderlandai). Gal banduo ironizuoti neturėdamas humorą jausmo? Sakyčiau, reikia sugebėjimų išgauti tiek dirbtinumo naudojant daug natūralios materijos. Scenos grindys nuklotos plunksnomis (scenografija ir kostiumai – Simono Bičkaitės), atsiranda ir tikras kiaušinis, įvadiniam videofilmuke, rodos, išties linksmínamas, o pabaigoje ištraukiamas dar ir tikras viščiukas, nors jau nupečtas. Nė vienas naudojamas daiktas neturi kiek rimtesnės paskirties negu iliustruoti tą pačią iš pat pradžių atsibodusią vištadę. Na taip, pabaigoje šokdinamas dar nekeptas begalvis viščiukas sukelė šiokių tokijų asociacijų (noris pats, vadinime, pokštas, jau seniai nuvalkotas pačių virėjų): lygiai taip choreo-

Viktoras Paukštėlis

AUTORĖS NUOTRAUKA

Kitas mielas ir informatyvus koncertas įvyko gruodžio 15 d. apie 120 km nuo Vilniaus nutolusiai Paliesiaus dvare, kuriuo dėmesingai rūpinasi gydytojas, mokslo daktaras Julius Ptašekas. Taurus šių pastangų tikslas – sukurti sveikatos gerinimo ir turizmo paslaugų tiekimo kompleksą, rekonstruoti Paliesiaus dvare, pritaikant jį šių paslaugų reikmėms. Gražios gamtos apsuptyje ties Mielagėnai atgimstantis dvaras vasarą jau vykdė švietėjiską veiklą. Ten vyko tarptautinis dailininkų pleneras, kuriame kaip dailininkas dalyvavo ir pianistas Viktoras Paukštėlis bei jo svečias – Izraelyje plačiai prižintas dailininkas Leo Ray.

Išskirtinis dvių dalių koncertas buvo surengtas restauruoto senovinio klavišinio instrumento „Olof Granfeldt Stockholm“, pagaminto 1829 m. Švedijoje, bet visai sunykusio, „inauguracijai“, – pasakojo šios muzikos šventės siela ir pagrindinis atlikėjas, talentingas pianistas Viktoras Paukštėlis. Tokie kvadrato formos instrumentai Prancūzijoje buvo vadinti *le piano carré*, Vokietijoje –

Tischpiano. Pasak atlikėjo, šio instrumento galimių pristatymas buvo iššūkis. Kaip reaguos publiką, ar sujaudins klausytojus jo skambesys? Dvaro šeimininkas Julius Ptašekas smagiai papasakojo pianino įsigijimo aplinkybes: „Neįtikėtina, tačiau istorija paprasta. Jí man atidavė, praktiškai be jokio užmokesčio, vienas švedų teisininkas. Reikėjo tik atsivežti. Buvo vienintelė sąlyga – pasiūlti iki liepos 1 dienos...“ Apie šio instrumento prikėlimą naujam gyvenimui – vėliau, o dabar apie labai mielą koncertą.

Pirmais koncerto dalyje Viktoras Paukštėlis paskambino J.S. Bacho Prancūzišką suitą G-dur ir Domenico Scarlatti tris sonatas klasėn. Jaukioje, gana erdvioje patalpoje, nukėlus instrumento dangčių (kad paryškintų skleidžiamus garsus), neįprastai keistai suskambo Bacho muzika. Pasirodo, instrumentą buvo įmanoma (dėl techninių problemų) suderinti tik didžiaja tercija žemiau. Be to, aukštame registre dar yra nepasidavusio tobiam sprendimui problemų. Klausai apsipratus su įdomiais skambesiais, jau galėjome žavėtis tarsi kompozitoriaus epochoje atliekama muzika. Pianistui pavyko rasti stilistiką atitinkančias raiškos priemones, kai garsas nesitęsia ir greitai gesta. Ypač sužavėjo Scarlatti sonatų interpretacijos. Ispūdingai skambėjo greito judėjimo efektais – meistriškai atliekami žemo registro gana sodrūs pasikartojančių akordų „tambūrinai“ ar hipnotizuojančios tokatos repeticijos – daug iš eilės besikartojančių garsų. Atrodė, jog pirmą kartą girdime autentišką šios muzikos skambesį. Nustebino lėtos Sonatos d-moll interpretacija – nuostabios melodijos tekėjo ypač gražiai. Klausytojai buvo sužavėti.

Po pertraukėlės prie pianisto prisijungė jauna fleitininkė Edita Mikantavičiūtė, pasiūliusi pasiklausyti dar negirdėtos to paties galantiškojo stiliaus prancūzų kompozitoriaus Josepho Bodino de Boismortier trijų kontrastingų dalių Sonatos, op. 91, Nr. 6 fleitai ir fortepijonui (arba klavesinui), o po to – visiškai kitokios XX a. kompozitoriaus Bélos Bartóko liaudies dainų motyvais grįstos miniatiūros „Trys liaudies

dainos iš Csik grafystės“. Programos pradžioje talentingai fleitininkai buvo sunku transponuoti savo partiją didžiaja tercija žemiau, tačiau jau nuo antros Sonatos dalies nesijautė jokio diskomforto. Puiki muzika džiugino savo grožiu, delikačia interpretacija. Čia dominavo fleita, o trapūs vienastygio klavišinio instrumento garsai liko antrame plane. Salės akustikai puikiai tiko žavi B. Bartóko pjesė. Atliekėjams net teko bisui dar kartą pagroti Sonatos létąjai dalį.

Idomu buvo sužinoti, ar koncerto iniciatorius V. Paukštėlis pats patentintas naujo senovinio instrumento pristatymu. „Labai subtilus instrumentas, jam tinka barokas, klasizizmas (pvz., Mozartas), o ypač – Scarlatti. Šis instrumentas tinka kamerinei salei, nes kiekvienas garsas yra kaip mažas deimantas, kurį reikia labai stropiai saugoti, nes garsas gretaiti išblėsta. Didelis malonusas groti tokiu senoviniu instrumentu. Smagu buvo ir todėl, kad publika la-

ryti intuityviai, nežinant, koks bus rezultatas. Turėjau išsaugoti ir dar likusį instrumento autentiškumą, ir padaryti jį tinkamą groti. Deja, iki galio tai įvykdinti nepavyko – kai kurių senosios konstrukcijos funkcijų, pavyzdžiu, pilno garso, ypač viršutiniame regestre, nebuvo įmanoma atstatyti. Jokios detalės netiko, teko daug ką pačiam pasigaminti. Pasiekta rezultatas – ne vien mano nuopelnas. Neturėjau derinimui tinkamų įrankių, firmos „Pianola“ meistrai pagamino stugas, nes tokios, kokios naujodamos šiuolaikiniuose fortepijuose, netiko. Laimei, atsirado kantrių, darbščių žmonių, kurie daug kartų bandė pagaminti tinkamiausias stugas, maksimaliai panašias į senovines. Laikanti stugas medinė konstrukcijos dalis buvo ypač pažeista, todėl buvo neįmanoma kitaip suderinti instrumentu, kai didžiaja tercija žemiau. Kitoks derinimas netiko – stogas neskambėjo. Plakutukelių beveik neliko, teko atspėti, kokie jie turėtų būti, nes čia visai

Viktoras Paukštėlis, Julius Ptašekas, Darius Narmontas

bai gerai klausėsi, jaučiau nuoširdų palaikymą, o tai – labai svarbu.“

Prieikė didžiulių pastangų prikelti naujam gyvenimui visai sunykusį šio instrumento karkasą. Baldų restauratorius Stanislas Lukševičius papasakojo apie daugybę kliūčių, kurias teko įveikti. Meistras yra tobulinės savo įgūdžius užsiensiję, Vokietijoje dirbo restauratoriaus padėjėju. Jau 18 metų baldus restauruojantis meistras pirmąkart susidūrė su užduotimi atnaujinti muzikos instrumentą. Pasak jo, visos medinės detalės buvo, tačiau visiškai susidėvėjusios. Iškilo daugybė problemų, kurias jis sprendė kartu su derintoju Dariumi Narmontu. Abiem tai buvo pirmas ir labai atsakingas bandymas. Darbas truko ištisu metus.

Medinis karkasas, trukdė įtempti stugas, plonus ir trapios instrumento kojos, 8 mm dangtis, kurio svorį dar teks patikslinti ir t.t., – tai tik dalis svarbių užduočių, kurias teko įveikti patiemis, nes užsiensiję instrumentų restauravimas labai brangus.

Derintojas Darius Narmontas pasidalijo rūpesčiais, susisiusais su muzikinių aspektais: „Praktikos atnaujinti tokį instrumentą, kad jis kokybiškai funkcionuotų, Lietuvje neturime. Daug dalykų teko da-

kitokia, nepanaši į šiuolaikinių instrumentų užgavimo sistema (i vieną, o ne į tris stugas). Nereikėtų ir tikėtis, kad skambės panašiai kaip fortepijonas – juos skirta didžiulis laiko tarpas. Rezultatu esu patenkintas, stogas stabiliai laiko derinimą. Kai grįžau po pusės metų, klimato kaita nieko nesugadino. Vadinas, instrumentas šioje aplinkoje pritapo. Šios erdvės akustika su šiek tiek ai-do jam tinkama.“

Koncertui pasibaigus dvaro šeimininkas Julius Ptašekas aprodė svečiams savo valdas – keletą įvairios paskirties pastatų. Vienas iš jų dar laukia savo ypatingos paskirties. Tai įspūdingų pasagos formos arklių likučiai po dideliu stikliniu gaubtu, čia numatyta įrengti erdvę salę koncertams bei konferencijoms.

Sugrijuojančius į jaukią restauruotą instrumento menč, dekoruotą V. Paukštėlio paveikslais, laukė puišios šeimininkės iš Ignalinos kepti varškės sūriai, naminė uogienė su arbata ir Juliaus Ptašeko mamos, o pianisto močiutės, 92 m. profesorės Marijos Ramanauskaitės, dar dirbančios taurų pediatrės darbą, keiliomis kalbomis jausmingai ir lankščiai, tyru gražiu balsu atliekamos senų laikų dainos.

Lietuviška ibseniana

Audronė Girdžiauskaitė. Ibsenas Lietuvos teatro veidrodyje (1918–1998). Vilnius, Rašytojų sąjungos leidykla, 2013, p. 328.

Daiva Šabasevičienė

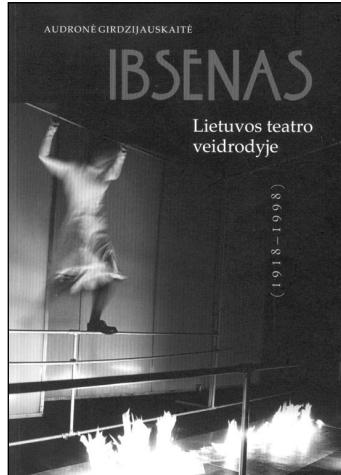
Prieš pat Kalėdas teatro žmonėms ir visiems kultūros puoselėtojams Audronė Girdžiauskaitė padovanojo didelę dovaną – knygą „Ibsenas Lietuvos teatro veidrodyje (1918–1998)“. Henrikas Ibsenas yra lyg didžiulė dramaturgijos viršukalnė, į kurią veda daugybė paslaptinėsių kelių, tarp jų pasiklysta ar nuo jų nuklysta ne vienas režisierius. Girdžiauskaitės knygoje per Ibseną atskleidžiama aštuoniasdešimties metų Lietuvos teatro istorija, taip pat profesionalaus teatro pamatu.

Ilgai laukta knyga ne tik sustiprino šventės pojūtį. Man einant į knygynėlių telepatiškai paskambino režisierius Gintaras Varnas: „Gal žinai gerą vertęjā, kuris sugebėtų profesionaliai išversti visų gėdai dar né karto į lietuvių kalbą neverstas Ibseño dramas?“ Iškart pasakiau, kad ką tik pasirodė Audronės knyga. Pasidžiaugėme abu. Ne todėl, kad G. Varnui šioje knygoje skirta bene daugiausiai dėmesio, o knyga baigiasi Kauno valstybiniam akademiniame (dabar – nacionaliniame) dramos teatre 1998 m. režisuota „Hedda Gabler“. Pasak pačios autorės, 1998-ųjų ribinę datą ji pasirinkusi sąmoningai, norėdama aptariamų spektaklių ciklą užbaigti harmoningu akordu. „Visa, kas buvo su Ibseño veikalais daryta vėliau, – dažniausiai postdraminiai eksperimentai negabių žmonių rankose. Tai atsitiktiniai pastatymai, atskleidžiantys režisūrus ir teatro nuopuoli.“ (p. 268)

Knyga parodo, kodėl griežtai Ibseną ne kiekvienam režisieriui pasisekė perkasti ir kas vis dėlto trukdo jį išgirsti.

Nors knyga nedidelė, nors į ją įtrauktos jau publikuotų A. Girdžiauskaitės tekstu ištraukos, tai nuosekliai monografija, o ne atskirų straipsnių rinkinys. Tarp teatrolinijų tyrimų tai pirmiai tokio pobūdžio knyga.

Užburia ir įtraukia autorės mėli Norvegijai. Ne mažesnė nei pasirinktam objektui. Istorikės požiūriu pristatydamas Ibseño pastatymus, A. Girdžiauskaitė tarytum naujai perskaito lietuvių teatro istoriją: „Ibsenas tapo savotiška mūsų teatro mokykla, kurioje praktikus – dramaturgus, režisierius ir aktorius – mokytą intelektualaus teatro, o publika – mąstyti.“ (p. 13) Konstantino Glinskio, Boriso Dauguviečio, Romualdo Juknevičiaus pirmieji Ibseño dramų pastatymai, pakilimų ir nuosmukiu paralelės brėžia visos teatrinių kultūros istoriją. Analizuodama istorinius spektaklius, autorė atlieka ne tik tyréjos, bet ir restauratorės darbą. Rašytojos talentas leidžia gyvai pajusti daugiau nei prieš pusimtį metų kurtus spektaklius. Iš nuotraukų, prisiminimų atkuriami ne tik spektaklių vaizdai, atskiros mizanscenos, bet analizuojamas

ir aktorių darbas. Pateikiama ir griežtų išvadų, pavyzdžiu: „Po Boriso Dauguviečio neatsirado Lietuvoje režisierius, kuris nuosekliai giliuosi į Ibseño dramaturgiją ir pastatytu bent keletą spektaklių, kaip būta su Shakespeare'o ar Čečovo veikalais. Niekumet Ibseño dramaturgija nesusiviliojo tokie iškilūs mūsų teatro kūrėjai kaip Rimas Tuminas, Eimuntas Nekrošius, Oskaras Koršunovas“ (p. 16), pastarasis tik 2012 m. Norvegijos nacionaliniame teatre pastatė „Perę Giunta“.

Pasitelkdama daugybę šaltinių, apžvelgdama ir pirmiasias mėgejiškas recenzijas, autorė tyrinėja Ibseño įvairiausias aspektus. Jai svarbu ne tik surasti dramaturgo vieta lietuvių teatro repertuare, bet ir nustatyti, „kuo ir ar mūsų teatras praturtino ibseniškąją tradiciją. Kaip didžiojo norvego kūryba atispindi XX a. lietuviškojo teatro veidrodyje: ar ieškota naujų kelių, ar bandyta ji išvesti iš literatūriniu, dramatičiu teatro zonos?“ (p. 17)

Girdžiauskaitė atkreipia dėmesį, kad Ibseño dramaturgijos sklidą Lietuvoje labiausiai skatinė teatras. Nė vienas pirmųjų vertėjų nemokėjo norvegiškai, versta iš rusų kalbos lyginant su lenkų ir vokiečių vertimais. Nors pirmieji Ibseño dramų vertimai pasirodė dar prieš susikuriant profesionaliam teatru, kai literatūrinė kalba dar nebuvvo nusistovėjusi, autorė džiaugiasi kickvienu mažiausiu faktu, padėjusiu Ibsenui išsvirtinti lietuvių teatro kultūroje.

Pirmuoju profesionalios režisūros bandymus Girdžiauskaitė aprašo gyvai, aistringai, naudodama šiuolaikinės teatrolinijos terminus, o kai pasiekia pačios išgyventų spektaklių laiką, daugiausiai remia-

si subjektyviu požiūriu į esminius spektaklio konstravimo metodus. Tačiau šis subjektyvumas toks gilus ir išjaustas, kad skaityti šiuos puslapius ypač įdomu.

Didžiausią intrigą sudaro „Lėlių namams“ skirta knygos dalis. Skirtingi režisieriai, skirtingos Noros vaidmenų interpretacijos. Vis dėlto nenorėčiau sutiki su dvieju primadonu – Monikos Mironaitės (1942 ir 1952) ir Rūtos Staliliūnaitės (1972) „dvikova“, kurios nugalėtoja, žinoma, tampa Mironaitė. Galima prižiūrėti, kad Romualdo Juknevičiaus pastatymas buvo kur kas stipresnis už Lidijos Kutuzovos, sutiki ir dėl skirtingų partnerių pajėgų. Tačiau juk kickviena Nora išgyvena savo moters likimą. Ir tas kūrybinis gaisras, kurį visos Noros sukeldavo skirtingai (Vera Komissarževskaja, Eleonora Duse ir kt.), nepakartojamas. Pakilti iki Noros tragizmo bangos įmanomąs tik pasitelkus autentišką vaidmens traktuotę. Net žiūrint nevykus „Lėlių namų“ TV variantą užtenka R. Staliliūnaitės išraiškingumo, kad pajustum Noros gyvybę. Todėl mane mažiau įtikino pasitelktos Danos Rutkutės citatos aprašant R. Staliliūnaitės Norą, nei veržlūs Vidos Savičiūnaitės samprotavimai apie heroinės būsenas žlugus vilčiai: „Liepsnų gesina apmaudo rauda, išduodanti Jos – Noros kaltę dėl nevykusio Stebuklo. Tuo ir originali R. Staliliūnaitės Nora, kad dėl visko kaltina tik save.“ (Lietuvos TSR liaudies artistė Rūta Staliliūnaitė, sud. V. Savičiūnaitė, Kaunas, „Šviesa“, 1988, p. 19.) Kickvienas laikas turi savo Norą, – tokią, kokią suformavo Rūta Staliliūnaitė, o vėliau ir Dalia Overaitė.

Knygą sudaro pagrindiniai skyriai ir mažesni poskyriai. Jų pavadinimus lėmė esminiai Ibseño pastatymų kriterijai (vienoje dalyje ibseniana atskleidžiamas per režisierius – Juozą Vaičiuką, Konstantiną Glinskį, Borisu Dauguvietį, kitoje – per primadoną Noras – Onos Rymaičių, Monikos Mironaitės ir kt.). Girdžiauskaitė nešykišt linksmų citatų iš privačių savo pokalbių su atlikėjais. Rašydamas apie Šiaulių dramos teatro „Noros“ gaistroles po aplinkinius miestelius ir kaimus, apie tai, kaip dėl pigių bilietu ir mažų saliukų aktoriai turėdavo vaidinti po du spektaklius per dieną, pa-

sitelkia Julijos Gascevičiūtės prisiminimus: „Nors ir kokie vargšai atrodė, visuomet buvom linksmai. Miegodavom bendruose kambariuose su vyrais, o kartais – tiesiog scenoje. Niekas mūsų negailėjo, nespėjino, ir mes tą vargą kažkaip lengvai pakeldavom. <...> Kartą vaidinant „Norą“ Sedoje, skurdžioje, apleistoje saliukėje, į sceną atėjo katėnas. Aš jį pasiėmiau ant rankų, „apvaidinau“ sceną ir nežymiai išnešiau į užkulisių...“ (p. 98). Toliau autorė rašo: „Žiemą aktoriai į gastos važinėdavo taip pat sunkvežimiais. Kad jie nesušaltų, Percovas sumanė pasiūti kiekvienam po valinį maišą. Tuos maišus visi vadino „percovkomis“ ir iki šiol juos naujoja teatre, kai prireikia – kloja ant sulankstomų lovelių.“ Dailininkas Michailas Percovas Girdžiauskaitė yra pateikęs 1953 m. protokolo paragrafą: „Jeigu gastroliuojančiam kolektyvui tenka miegoti tose patalpose, kuriose vyko spektaklis, patalynė galima ruošti tik žiūrovams pilnai išskrausčius.“ (p. 98)

Geriausias matuoklis yra laikas, tad autorė ne tik klausia, bet ir atsako, ką jis išryškino, įtvirtino, ką ištrynė, nupustė, kaip spektaklį vertino žiūrovai, kritika. Prisilysdama prie mažai Lietuvoje išanalizuoto Juozo Miltinio teatro fenomeno, Girdžiauskaitė tyrinėja Ibseño viso teatro repertuaro kontekste. Šis keilia patikimas ir teisingausias. Autorė pripažįsta: „Daugelis kritikų ir net išdėmesni jo kūrybos tyrinėtojai dažnai pasiduodavo Miltinio asmenybės įtaigai, imdavo painioti Miltinio deklaruojamas teatro meno vertėbes, idealistinius jo reikalavimus scenos menui su realiais Panėvėžio teatro kūrybos rezultatais <...>.“ (p. 118)

Drauge ji atlieka nemažai istorinių atitaisymų, tikslindama Vaclovo Blédžio ir J. Miltinio režisūrinio dueto autoriystę. Antai remdamasi Kazio Vitkaus fonde rastu 1957 m. „Hedos Gabler“ programos juodrašių patvirtinā, kad būtent Miltinis režizavo šį spektaklį.

Ypač įdomūs netikėti sulyginių, pavyzdžiu, dvieju Liobborgu – K. Vitkaus ir Dainiaus Slobono G. Varno kauniškiam spektaklyje. Kritikės asociacijų laukas labai platus, todėl įvairūs „nukrypimai“ tik išryškina tiriamajį objektą.

Pratęsdama Egmonto Jansono retorinį klausimą, kodėl Miltinis, bai-gės mokslus pas Charles'į Dulliną, nebandė ir Lietuvoje kurti kažko panasaus į 4-ajame dešimtmetyje klestėjusį „Karteli“, Girdžiauskaitė atsako: „Bandė, bet neįstengė, nes jo kuriamas teatras neturejo tokiu pamatumu, kokius turėjo Dullino „Karteli“ menininkai“ (p. 143). Ir taip visoje knygoje – įdomiausiai klausimai, įdomiausiai atsakymai, verčiantys galvoti, polemizuoti, sutiki ar priešrauti.

Net keliose vietose autorė atkreipia dėmesį, kad Miltinis – Strindbergo pastatymų pradininkas Lietuvoje, tačiau be Ibseño jo kūryba publikai būtų buvusi neįkandama.

Analizuodama Jono Vaitkaus ir Gintaro Varno Ibseno ir Strindbergo scenines traktuotes, peržengusias realistinių psichologinių dramų ribas, apžvalgos lauką Girdžiauskaitė išplečia ir kitų šalių Ibseno pastatymais. Knygoje pateikiami glausti ir įdomūs įvairiuose festivaliuose Norvegijoje, Izraelyje, Rusijoje ir Lenkijoje matyti spektaklių komentarai.

Aprašant spektaklius daug dėmėsio skiriama scenografijai, kostiumams. Lyg pro didinamajį stiklą matydamas atskiras detales, autorė atskleidžia įdomiausias spektaklių aplinkybes. Rašydama apie Jono Arčikauską „Lėlių namų“ plastinę vaizdo traktuotę, autorė pastebi: „Dailininkas, režisierius nestabdomas, turbūt išišaldžia įkvėpimo pagautas. Pažaiskim ir mes, kad visie keisti daiktai, kostiumai ir baldai, kaip vaikiškame sudedamame paveiksle, atrastų savo vietą mūsų vaizduotėje. Niekaip nesuderinami, nesuvokiami tie daiktai ar kostiumai atrodys tik tam, kuris „Lėlių namų“ istorijoje ieško vien privačios Noros istorijės iliustracijos, jau žinomo, tradicinio charakterių interpretavimo.“ (p. 235) Analizuojant Ibseną, garsu pasaulis taip pat tampa svarbus. Šiame kontekste ryškiausiai įvardinta Vaitkaus kalbos plastika (p. 239).

Autorė pasitelkia ir kritikos kritiką, ir tai suteikia knygai teorinę plotmę. Tačiau kaip režisieriai ne išvengia „išmoktų“, per spektaklius „keliaujančių“ stampų, taip ir kritikai kartais skuba apibrėžti vieną ar kitą reiškinį. Šioje knygoje irgi yra vieną kitas skubotas vertinimas, kiek senstelėjės verdiktas, o kartais lieka neįtraukti, nepastebėti įdomūs, svarbūs dalykai (pvz., Rasos Vasinauskaitės įžvalgos apie Dalios Overaitės Norą).

Svarbiausiu knygoje galima laikyti teiginį, kad kartu su Ibseño spektakliais prasideda viso lietuvių teatro augimas. Puikiai perpratusi G. Varno „Hedą Gabler“, Girdžiauskaitė savo tikslia analize įrodo, kad šis spektaklis uždaro pirmajį lietuviškojo Ibseño etapą.

Knyga lengvai skaitoma, tai ir redaktorės Donatos Linčiuvienės nuopelnas. Retai kada teatro knygoms skiriamas tokis rimtas kalbos redaktorių dėmesys. Knygos priedai ilgai bus reikalingi daugeliui teatro tyrinėtojų, nors vertimų skyrellyje trūksta kai kurių vertimų (pvz., Rimutės Rimantienės „Visuomenės priešo“) ar patikslintų spektaklių pavadinimų (pvz. „Meistras Solnessas“, rež. Yana Ross). Knygos santrauka norvegų kalba, kur kas ilgesnė už angliską, taip pat rodo didžiulę pagarbą Ibseño talentui.

Audronės Girdžiauskaitės knyga tarytum praplečia režisieriaus Vsevolodo Mejercholdo mintį: „Ibseno pjesės ramios atrodo tik nevykusiems režisieriams. Idėmiai išskaičykite, ir jūs pasijusite ten kaip ant „amerikietiškų kalnelių“.“ (p. 99)

„Hedda Gabler“ Kauno dramos teatre

D. MATVEJEVO NUOTR.

Kūniškoji teorema

Salomėjos Jastrumskytės „Sédintis Euklid“ galerijoje „Aidas“

Aistė Kisarauskaitė

Viena iš stichinių nelaimių – draugų parodos. Gali neišsiduoti, kad tai pažįstamas menininkas ar menininkė, kaip sovietmečiu rašydaus Augustinas Savickas pokštavado, parodos recenzijoje pagirdamas ar pakritikuodamas savo paties darbus. Dabar, žinoma, ne taip sunku tiketis Kęstučio Šapokos rašyto Kęstučio Šapokos parodos apžvalgos. Tai savaip įdomu. Gruodžio pradžioje „Aido“ galerijoje atidariusi paroda „Sédintis Euklid“ menotyros mokslo daktarė Salomėja Jastrumskytė taip pat galėtų publicuoti išsamią recenziją. Suprantu, kad pačios rašytas tekstas būtų priimtas kaip ižulys pasipūtimas, tačiau vis tiek bandaujus išsiaizduoti, kaip jis rašytu... Neabejoju, kad surastu koki nors man visai nežinomą viduramžių piešinį, o gal filosofą, kuriuo ir remtusi. Dar pamaniau, kad galbūt Salomėja Jastrumskytė, nagrinėdama parodą, būtinai primintų skaitytojams Rembrandto „Anatomijos pamoką“ arba, kaip jau komentaruose visagaliame feisbuke paminėjo Vidas Poškus, surastu paralelę su Lucio Fontana. Žinoma, šios autorės minimalistinė kalba artima pastarojo vizualinių veiksmų saikingumui (sakau „veiksniu“, nes drobės išpovės yra veiksmo rezultatas), o Salomėjos paveikslai sudaryti beveik vien iš tų pjūvių, nors ir neperskrodžiančių drobės materijos, tačiau vaizduojamų, žiūrovo jaučiamų beveik fizioligiskai. Beveik Lucio Fontana. Tačiau ir iš pulsuojančių tamsių dėmų bei smulkučių kraujagyslių. Beveik

anatomija. Čia paralelės pasuka į skirtinges pusės, keliauja sau brėžiamos autorės ranka, virsdamos venu raiziniu, šešeliais, o tie savo ruožtu vėl neišcina iš labai saikinės geometriinių formų ribų.

Sutrinku, kai reikia pavadinti techniką, kurią naudoja Salomėja Jastrumskytė – nemažo formato drobės, padengtos reljefine pasta ir ant jų piešta anglimi, tačiau čia žodis „piešinys“ gali tik klaidinti, nes darbai artimesni Kazio Varnelio tapybai nei tradiciškai išsivaizduojamam piešiniui, taigi – kažkas tarp. Pavadinimas „Sédintis Euklid“ vis dėlto nurodo brėžimą, geometriją, tad sakykime, kad kalbėsiu apie piešinį, kuriam meilė pripažinti man ne naujiena.

Turiu pasakyti – baisiai, siaubingai (kokį dar nevertotiną žodį čia išrašyti, kad aiškiu atsiskleistų mano nuogastavimai?) nerimavau, eidiama žiūrėti parodos. Nes draugei, kaip jau minėjau, atsakyti sunku, o jei man darbai nepatiks? Ir blaškyti suosi tarp draugystės ir meno kaip kokia muilo operos herojė. Tačiau radau kūrinius, kurių juodos ir balto spalvos balansas man primena gerą fotografiją, o minimalistinės abstrakcios kalbos priemonės – chirurgo palatų arba „Anatomijos pamoką“. Pjūvių ir kraujagyslių asociacijos, brėžiamos nežinomo Euklido, pridengtos ar paryškintos šešeliais – tamsiai plotais, veikia žiūrovą, net kritiškai nusiteikus abstrakciosios tapybos atžvilgiu. Lietuvoje kažkodėl šis nusiteikimas itin jaučiamas, vyraujant išitikinimui, kad mūsų abstrakcijos tapyba ne visai abstrakcijos, o greičiau iki neatpažistamu-

mo suabstraktintas peizažas, žemės materija ir pan.

„Euklido geometrija apsiriboją tik tuo, ką galima nubrėžti dviejų išprastais brėžimo įrankiais“, – teigia pati Salomėja, deklaruodama savo išankstinę nuostatą remtis būtent abstraktaus pasaulio teoremonis – brėžimo veiksmu kaip masymo principu.

Tačiau žiūrint į šiuos kūrinius Euklidas traukiasi, lieka už kadro, čia pulsuoja net ne veiksmo – pjūvio, brėžimo – energija, sklindanti iš, atrodo, ramių ir sutvarkytų kompozicijų, o greičiau fiziologinė, kūniškoji: paveikslai prabyla formų ir pjūvių kalba. Visa tai primena kai kurias Salomėjos Jastrumskytės fotografijas, kuriose bet kas – ar tai būtų susisukęs lapas, ar audinio kraštas – kažkodėl tampa fizinio pasaulio manifestu. Jo irimo, ligos, trūnijimo. Autorė kaip Rembrandto chirurgas ramiai ir susikaupusi pakelia tik vieną išpreparuotą gulinčio ranką, mums demonstruodama sausgyslių, raumenų žemėlapius. Labai aiškiai – ne Euklidas, o chirurgas.

„Tikrovės netaisykingumas, netiesiškumas ir taisyklinga fizikinė tikrovė, kurioje Euklidas kuria savo teorijos Pradmenis“, – randu autorės man siustose darbinėse pastabose, tad suprantu, kad čia vyksta priešprieša Euklido kuriamam pasauliui, ji sąmoninga, suvokta ir nuolat permastoma šiaisiai kūriniai, o ne kokia atsitiktinė mano interpretacija. Kova tarp kūniško neprognozuojamo brėžimo malonumo ir dėsniai paremtos abstrakcijos pasaulio geometrijos – ta pati „Anatomijos pamoka“, kai mirusio kūno, gyvū

Salomėja Jastrumskytė, „Sédintis Euklid II“. 2013 m. A. ŠARAUSKO NUOTR.

veidų, šviesos ir šešelių žaismas skirtas parodyti puikias mokslines portretuojamojo žinias, numanomas ir čia svarbiausias. Tačiau Salomėjos drobėse šis teoretikas nutyla, nuvertas jausmingo kūniškumo, o saikinio geometrijos tvarka lieka tik kaip stilus, ribojanti forma, kurios svarbą ne kartą yra pabrėžusi autorę.

Štai čia tyko dar vienas bausis baus rasant apie draugus – kritika, o kaip be jos? Belieka dramatiškai tarpti, kaip priklauso muilo operos heroje: „Tai ir bus tikras draugystės išbandymas! Ji turi suprasti!“

Tad bandysiu pasakyti, kad stilus grynumas ir vienintelės kalbos tobulinimas man priminė modernizmo epochos „didžiojo stiliumi“ paiciskas. Kaip postmodernistinio pasaulio gyventoja nejučia dairiausiai kažko „nevientiso“, iš kitos medijos, kalbos, dar vieno konteksto ar teksto.

„Žinau, – sakau sau, – čia tik mano šablona, incencija, kaip turi atrodyti šiuolaikinis menas.“ Tačiau pati savęs neįtikinu. Nuo besaikio vienintelio bražo tobulinimo nesunku perspekti prie laiko, kai forma ir buvo turinys, o turinio prasme ši paroda lieka tuo pačiu vienu projektu, gyvu ir pulsuojančiu iki beveik fiziškai jaučiamo skausmo, tačiau vis tiek netampančiu Euklido ranka brėžiama teorija, kuri lieka kažkur už kadro. Kūniškoji teorema irodyta. Ji veikia, tačiau man vis dėlto pritrūko Euklido balso, nuneigto ir likusio tūsot kažkur netoli pavadinimo, tad nekantriai lauksiu euklidinės ir neeuklidinės geometrijos įrodymų. Nes dar kartą tą patį kartoti bus tik kurso kartojimas.

Paroda veikė iki sausio 2 d.

Po eksponato

ATKELTA IŠ 1 PSL.

buose horizontalios pakylos derinamos su stambiomis vertikalėmis, taip sukuriamas atskiros ir skirtinės kiekvieno darbo erdvės, o vaikštant tarp jų kyla ir specificinis išskaidyto, modernistinio vidinio kiemo jausmas. Visoms parodos struktūroms panaudotos ŠMC laikinų sienų plokštės, ir šis gestas visuomet skatina prisiminti visus meno kūrinius, kuriems tos sienos buvo atrama.

Kalbėdamis apie šį gestą, pereiname prie pagrindinių parodos gyldenamų problemų – eksponavimo frustracijos ir objekto fetišo. Trigus iš parodoje rodomų kūrinį matome projektorių kaip fetišizuojamą eksponatą, viename iš numanome – matome ant projektoriaus staliuko stūksanti postamentą („Laikinos projekcijos“, 2011). Šiame darbe negrižtamai susimazga eksponavimo priemonės ir eksponatai – staliukas, skirtas nepastebimai prilaikyti eksponuojantį aparatą, pradeda kilti hierarchijos laiptais iki staliuk-

ui meno kūriniu eksponuoti, bet užstringa pusiaukelė, nes rodo klasikinį dailės kūrinio ekspozicijai skirtą objektą – postamentą. Darbai, naudojantys veikiančius projektorius, – tai kitas darbas tuo pačiu pavadinimu „Laikinos projekcijos“ (2011) ir du darbai pavadinimu „Po formos“ (abu 2013) – anksčiau minėta animacijos projekcija ir skaidrės projekcija, kurioje matome iš anoniminės rankos ištarti abstrakciją formą. Pastaroji tėsiai parodoje ŠMC nerodomame Maljkonvičiaus darbe „Undated“ (2013) pradėta būtinumo gaminti objekta kritiką – tąsyk tai buvo nufilmuotas kažkai lipdantčio kroatų modernizmo skulptoriaus Ivano Kožaričiaus rankos. Antrasis „Laikinų projekcijų“ variantas – 16 mm projektorius ant cementuoto postamento, apšviečiantis dvi vinis, įkaltas į sieną priešpriešais, dėl projekcijos šviesos kampo užstojančias savo pačių šešelius ir taip prarandančias trijmatiškumą. Erdviškai ši parodos

dalis sutvarkyta žavingai žaidžiant su ŠMC didžiosios salės ekspozicijų tradicija – projektorius stovi prie salės prijungtoje mažoje aklinoje patalpoje, kurioje dažniausiai eksponuojami videodarbai, bet šiek tiek projekcija iššviečiama ne aklinajamė patalpos kampe, bet per išėjimo angą ant specialiai projekcijai pažymėtos sienutės, taip sumažinant atstumą tarp projektoriaus bei projekcijos ir suteikiant pakankamai dėmesio abiems kūrinio dėmenims.

Darbas „Be pavadinimo“ (2004) iškrenta iš mano susidėlioto nuoseklaus parodos pasakojimo, nes jam aptarti reikia naujų, kiek tolimesnių sąvokų, tokius kaip struktūros ardymas – postamente matome skaitmeninį laikrodį, kurio skaičiai neturi kai kurių dalių, todėl matome ne laiką, o skaitmeninį abstrakciją. Kūrinys ekspozicijoje veikia kaip pauzė – vizualiai švarus horizontalės ir vertikalės junginys leidžia pailseti parodos struktūroje, o suabstraktės laikas trumpam at-

jungia nuo likusioje parodos dalyje gyvildenamos eksponavimo fetišo problemos.

Ant keturių iš aptartų objektų „nugarėlių“ ir vienos atskiros laikinų sienų plokštžių grupės sudėtos „Naujos reprodukcijos“ (2013) – sluoksniai suklotų vaizdų išsidinatos fotografijos. Toks ekspozicijos elementų dyvipsiškumas smagiai ignoruoja eksponato normas – ar tai vienas eksponatas dviem skirtinėmis pusėmis, ar du, bet su labai neaiškiu pradžios ir pabaigos riba? Margi vaizdai į Baltą ir švarią ekspoziciją įveda netvarkos, o idėjų lygmenyje atstovauja „priekšekspoziciniams“ etapui – tai neatrinktu atvaizdų krūva, kuri sekmingai veikia menininko, kuratoriaus ir kritiko galvose, tačiau dažniausiai nepriimta parodų salėje. „Naujose reprodukcijose“ į paviršių ištraukti vaizdai pristato skirtinges vaizdus dokumentavimo ir jo eksponavimo etapus, kiekvienas vaizdas komentuoja šalia ar už jo matomą objektą –

projektorius netekusio stalelio „nugarėlę“ atvaizduoja žmogų su projekcijos šviesoje išnykusia galva, o apžiūrėjus kauboju, jojančiu abstrakcijos erdinės struktūros link, fotografiją, žvilgsnis atsitenkiniai į skaidrės projekciją su iš rankos ištisusia abstrakcia forma (darbe „Po formos“).

Paroda maloni tiek jusliškai, tiek idėjiskai, bet vaikštant joje ir ypač iš jos iščiujus kankina klausimas: kas paaiškėja apie eksponavimo fetišą, aiškinantis šį reiškinį geroje ekspozicijoje? Ar naujų, kritiškų eksponavimo būdų suradimas šios parodos eksponatus padaro nebe eksponatais? Ar tai tautologija, ar vienintelė pakankamai sudėtinga medija kalbėti apie tokį sudėtingą dalyką kaip erdvę? Bet kokiu atveju, kita paroda, atidaryta ŠMC dižiojoje salėje iškart po „Naujų reprodukcijų“, turės prisitaikyti prie kaičiai reta ypatingo ekspozicinio konteksto.

Vaikų ir suaugusiųjų auklėjimas

Apie renginių seriją „Burnelė“ Šiuolaikinio meno centre

Birutė Pankūnaitė

Vaikas įėjina į kambarį. Ant stalo guli virtuvinė mentelė. Vaikas ją pasiebi ir prieina arčiau – jam maga mentelę paliesti, ji traukia, nes jis – paprastas vaikas. Paima mentelę, nelabai žinodamas, ką su ja veikti. Akimirką dvejoja, o vėliau natūraliai ima žaisti. Būtent šis neryžtingumo mirksnis yra esminis vaikui priimant sprendimą. Suaugės turi kantriai išlaukti ir nepirštai savo instrukciją, toleruoti. Jei žaidimas bus kreipiamas paaiškinimais, neįsi-jungs vaizduotė. Jei vaikas bus skubinamas ar jam bus nurodinėjama – nebus suteikta laiko atrasti daikto reikšmės pačiam ir šis liks svetimui objektui iš suaugusiųjų pa-sauli. Tuomet kūrybingumas bus pasyvus, pasiekiamas tik pareikala-vus ir sukčiaujant. Vaikui būtina pauzė, kurios metu jis ryžtysi ramiai kliautis savo vidumi ir mentelę pa-verstų valtimi, lėktuvu ar paukščiu. „Mentelių žaidimą“ savo praktikoje taikė britų pediatras ir psichoanalitikas Donaldas Winnicottas (1896–1971), kurio teorija rėmėsi būtent žaidimu. Kitaj nei dauguma an-o meto psichoanalitikų, maniusių, kad pacientams gali padėti tik jų ne-sąmoningų troškimų analizė, Winnicottas teigė, kad emocienė ir psicho-loginė gerovė geriausiai pasiekiamai žaidžiant. Žaidimą jis suprato pla-ciai: žaidžia ne tik vaikai, bet ir suaugę – kurdami menus, sportuoda-mi, užsiimdam hobiu, juokaudami, išitraukdami iš prasmingus pokalbius ir t.t. Bet kurio amžiaus žmonės žais-dami ugdo savo unikalų asmenybę, nes tada jie būna spontaniški, gyvy-bingi ir itin domisi savo veikla.

Šią ilgą ižangą rašau ne tik todėl, kad prisiskaičiuju Winnicottu min-ciu menininką Davida Bernsteina (g. 1988 m. San Antonio, Teksase) apsėdo virtuvinių mentelių manią, o Vilniuje, ŠMC spalio–gruodžio mén. jis pristatė renginių seriją „Burnelė“ (spalio 7, lapkričio 24, gruodžio 15 d.). Bet ir todėl, kad vi-sa tai aprėpiā naujų meno reiškinių suvokimą, jauniosios kartos veik-smus, o kartu auklėja „senają“. Sub-jeptyvi priežastis, paskatinusi grižti prie „Burnelės“ – tai, kad joje teko stebėti itin retai pasitaikanči gražų nelauktai įmušta įvartį ir daug gerų netikėtų per davimų, nes kiekvienas judeys mene yra laisvas būti bepre-cedentis. Iš kitų naujojo meno ap-raiskų ši išskyrė artikuliacija: ko jauniausieji nebenori, tarsi aišku, nes tuo bodisi dažnas. O štai kokias figūras jie išdarinėja su mentele-lėk-tuveliu ir ką jomis nori pasakyti, „Burnelėje“ buvo suformuluota. Be-to, joje buvo daug mastymo, veiks-mo, jutimų, instinktų lygių ir formų, į kurias labai elementariomis priemo-nėmis tiesiogiai įtraukti žiūrovai, o itin palankia jungiamaja terpe vis-kam tapo humoras. Juokas yra uni-versalus ir turi daug fiziologijos, piri-minės fizikos. Jis ir labai kontekstikas, lokalus, bet kartu ir itin socialus: juo-

Iš renginio „Karaokė policija: priešprieš žaidimas“

kas sieja, kuria ryšį, nors ir trumpa-laiķ bei neaiškų. Dėl viso to „Bur-nelė“ pirmiausia patyriau kaip visus čiuptuvus suaktyvinusi renginiu, nors nebuvau iš anksto „pasiskaičiusi“ – buvau vaikas, autorius, dalyvis?

„Burnelės“ autorių yra sąlyginis dalykas: nors ją sumanė ir inicijavo ŠMC rezidencijoje keliems mēne-siams apsistojęs Davidas Bernsteinas, igvendino visa grupę žmonių. Pirmą vakarą filosofas ir rašytojas Aaronas Schusteris kalbėjosi su Davi-

heit“ (vienatvės miške jausmas). Nors kaip tik vienatvė čia negresia, nes viskas pagrįsta tėsiniai ir mai-nais. Dalyavimui, kuris mene reiš-kia iveikta subjektyvumą ir išsilie-jināti ką nors universalaus.

Daug ką galima suprasti per Davido Bernsteino drauge su Jurgiu Paškevičiumi suformuluotą *thinging* konceptą: <http://yesyesdavid.com/filmes/thinging.pdf>. Begalinę žodžių, daiktų ir minčių grandinę, „daiktų kūrimą, mąstymą per daiktus ir min-

Kadras iš „Kritikos sesijos“ dokumentacijos

FILMAVO E. DOŠKUS

du Bernsteiniu apie šio susidomėjimą virtuvinėmis mentelėmis. Antrasis renginys buvo performansas-ekskursija po ŠMC pastatą „Karaokė policija: priešprieš žaidimas“, jį vedė pasa-kotojai Monika Lipšic, Marija Ol-šauskaitė, Styrmiras Örnas Guo-mundssonas, Jurgis Paškevičius ir Davidas Bernsteinas. Trečią dalį su-darė Davido Bernsteino ir Diego Tonu-so performansas, pavadinotas „Kritikos sesija“, kurį atliko susirinkę žiūrovai.

Bendroje lakoniškoje informaci-joje projektas buvo apibūdintas kaip „pretekstas aptarti, kaip vieni daikai, mintys ar pasakojimai gali prasitesti kituose“. Kodėl „Burnelė“? Nes „tais vienas iš tų dviprasmiskų žodžių, kaip ir „sauja“ ar „riekštės“, kurie įvardija tiek talpą, tiek ir daly-ką, kuris tą talpą užpilda; atitinkami vienas kita, burna ir taurelėje esantis gérimas tampa vienas kito tėsiniaias. „Burnelė“ – tai ir pretekstas susiti-kimui.“ (Na taip, menininkai, rezi-dencijos, *cheers...*) Pratęsiant ši ling-vistinių tarpkultūrinį žaidimą su neišverčiamais žodžiais net ir niekur nekeliaujant, o tik lengvai braukiant paviršiumi galima įtraukti ir itališ-ką „cualacino“ (pėdsakas, kurį ant stalo paviršiaus palieka šalto gérimo taurė) arba vokišką „Waldeinsam-

timis keiciamą požiūrių į daiktus“. Šioje sekoje atsiranda žmonių saveikos kūriniai, tarstantys ne kažkur tarp tų bendraujančių, bet esantys mainų tarp „as“ ir „tu“ rezultatu, trečia būtybe, kalbančia trečiąja „mūsų“ kalba. Ją galima vadinti ir „tarpiņių objektu“ iš „tarpiņės erdvės“, jei dar kartą grįžtume prie Donaldo Winnicotto: atskirkamas nuo motinos kūdikis, anksčiau su-vokęs ja kaip savo tėsinį, atranda jos pakaitalus, „tarpiņius objektus“ – tarkim, minkštą meškučių ar šiltą ant-klodę, kurie padeda išverti atotrū-ki tarp vidinio (vaiko) ir išorinio (motinos) pasaulio. Tokiais tarpi-niais dalykais gali būti ir meno kū-riniai – objektais, atsirandantys tarp mūsų ir siejantys vidinę ir išorinę re-albes.

Ši labai sažininga „pradedančiu-jų“ pozicija, manau, svarbi ne tik jiems patiemis, besidairantiems po atsiveriančius medžioklės plotus, bet ir naujai gimstančių menų var-tojotams ar švariai estetinių potyrių mėgėjams. Judėjimas nuo „neesteti-nio“ į „estetinį“ ir atgal yra abso-lutus: „estetinis“ gimsta iš „neesteti-nio“ ir yra nuolatinio tapsmo būsenos, nors gali būti vargo grįžti į pirmių būvę iš kurio kilo. Lėktuvė-liu vaiko rankose virtusi mentelė bet

kada gali atkeliauti atgal į virtuvę.

Kartais pažodinis iškūnijimas į teoriją, vinekotišką vaiko situaciją gali lemti manią – neišbandę ne-sužinosi. Davidas Bernsteinas tai iš-gyno savo kailiu – mentelės jam ēmė vaidentis visur, nuo animacio-nio „Kempiniuko Plačiakelio“ nuo-tykių, padirbtos reklaminių „kli-po“, įvairiausių spalvų ir formų vir-tuvės įnagių, kanalizacijos grotelių gatvėje, kokteilio „Mentelė“ recep-to, antikos kolonų figūrų, keistu in-strumentų senovinėse gravūrose ir t.t. Mentelių fantomas jis ne tik fik-savo, bet ir ēmė gaminti: virtuvės įnagių galiapti ir Gedimino stupai (eskizas) ar ančių laiminimo įrankis močiutei, padovanotas gimtadienio proga („Dviguba mentelė“). Trumpai tariant, be atodairo nerdaamas į žai-dimo formulę, Davidas kartu ją ir iš-tirpdę, tarsi ilgą laiką būtų maitinėsis vien „McDonald's“ ar „Starbucks“. Bet tai jo nenulūdė, veikiau at-virkščiai – nuvedė tolyn. Tarkim, pa-sakojimo dekonstrukcijos link, ją pažymint teigiamu ženklu.

Kiekvienas dinamiškas, dėmesį prikaustantis siužetas yra pagristas „priešprieš žaidimu“, kuris ir bu-vo suorganizuotas performanse-ekskursijoje po ŠMC pastatą. O vi-saverčiam filmui būtina ir išpūdinga scenografija. Ją atstojo visiškas ready-made'as – Šiuolaikinio meno centras: jo vestibiulis, skaitykla, kiemas, tarnybiniai koridoriai ir patalpos, ekspozicijų salės, kino erdvės užku-lisiai. Nežinau dienos sesijų išpū-džio, bet vakarinėje, kuri vyko jau suteimus, institucijai baigiant darbą ir salėms ištuščius, pasijutau lyg pranašas Jona didelės žuvies pilve. Pasakotojai (užsienio ir lietuvių me-nininkai bei kuratoriai), keisdami vienas kita ir netiketai išnirdami iš žiūrovų būrio viš kitoje pusėje, kal-bėjo visokias „pievas“ (apie riešku-tes, mentelę, kamuolinį žaibą, kiau-šinį, akvariumo žuvelę ir pan.) ir darė įvairias beprasmybes (jungė siurbli, vežė vienas kita vežimėliu, bandė triukus su kiaušiniu ir pan.) „Thin-ging“ kaip tarpinės būsenos įrankis yra tiltas tarp mūsų vidinio minčių ir iš-orinio daiktų pasaulio. Ar *thinging* – tai tarpinė proto būsena? Kalba po-kalbyje pati tampa daiktu. Kalbai per-einant į suvokimą įvyksta transforma-cija. Bet ar egzistuoja kažkas daugiau nei kalba? Kas lieka po klausimo „kas néra kalba?“ Ir jei tai ne ženklu sistema – tuomet kas? Ar tai mūsų jaus-mams prasmę suteikiantis modelis? Gal tai laisvas modelis, nes nutinka daug beprasmių staigmenų? Taigi, tai nežinoma prasmės kūrimo forma. O iš kur atsiranda prasmė? Ar ji atsi-randa galvotant? Bet kuo skiriasi thinking ir thinging? Thinking is just the thin king.“

Jei vis dar skaitote – liko nedaug. Tik paskutinė, trečioji dalis, Davido Bernsteino ir Diego Tonuso „Kritikos sesija“, pagal tikslų scenarijų publikos atliekamas performansas, kuris primena pjesę skaitymus, kai ratu susėdusiems dalyviams paskirs-

tomi vaidmenys ir jie garsiai skaito surašytus tekstu.

Vienas veikėjų – menamas neegzistuojančio meno kūrinio (kuris ir aptarinėjamas) au-torius. Kiti – kūrinio suvokėjai. Nuo pat pradžią paaiškėja, kad žiūrovai labiau linkę būti baltais švariais la-pais ir „žvelgti objektyviau“ – auto-rius, ketinęs pristatyti savo darbą „archyvo tema“, tuo pat nutildomas. („O, kaip įdomu, turbūt turėtų eg-zistoti milžiniškas menininkų, kū-rusių archyvo tema, archyvas, koks nors NKAA – Nacionalinis kūrinių apie archyvus archyvas.“) Modera-torius paragina dalyvius būti „kritiškus“. Visa tolesnė diskusija daž-niausiai skambia juokingai, nes skausmingai sava. Vienam pernelyg nuobodu, kitam atrodo teatrališka, trečiam įdomesnė tikrovė už lango, nes menas privalas būti revoliucinis, ketvirtą trikdo netvarka ir chaosas, penktas pasitelkia sektiną pavyzdį (Franciso Alyso, „Sometimes Mak-ing Something Leads to Nothing“, 1997), šeštas įžvelgia tapybos pė-dasakus, o septintas – poetinę meditaciją. Suskamba ir visuotinės kriti-nės karaokės parafrazė: Stefanas Baudrillard'as, Jerome'as Benja-minas, Sylvesteris Foucault, ją pa-pildo realūs, bet dar jauni ir mažai kam žinomi Yosuke Amemiya ir Ni-cholas Matranga. Žinoma, atsirado ir interpretacija pagal Deleuze'ą. Si-tuacija beviltiškai neaiški. Galiaus-siai pagal scenarijų visi išcina į lau-ką ir čia įvyksta netikėta atomazga: visą laiką tylėjęs „Asmuo I“, pasi-rodo, suprato, kaip čia yra iš tikrų-jų. Ant ŠMC fasado užrašytą Pier-re'o Bismutho frazę, anot jo, galėtų papildyti kita, skirta „Grill Brazil“: „Kiekvienas yra meno kūrinas, bet tik „Grill Brazil“ tai žino.“ Ir tuo-me net pakiliai iškloja visus pakerinčią savo genialiajų versiją. Dalvai su pa-lepengėjimu atsikvepia. Patenkin-tas netgi autorius, kurio jau niekas nebestabdžio, netgi dingsta komišku-mas: „Manęs nedomina situacijos centras, man geriau pakraštiję, kad matyčiau, kas vyksta aplink. Man svarbu tai, kas vyksta mums būnant čia, stebint ir galvojant. Mes kuria-me visi drauge, praplečiame kūri-nį, įkvepame jam gyvybę vien bū-dami su juo. Tai begalinė kilpa ir, be abejo, problematiška, nes galime atsidurti juodoje neribotų gal-mybių aklavietėje, bet... Ką mes čia visi veikiame, kodėl mes čia visi kartu? Ar mes žaidžiame? Ar mom-komės taisyklių? Siūlau pakeisti požiūri, paverskime tai vienas kito minčių tyrinėjimo erdvę... Nebenoriu vertinti ir sakyti, kas gerai ar blogai... Nenoriu jums nieko kalbėti ir noriu visiškai išsakyti, noriu būti su jumis astringas!“

Beveik jaunosios kartos manifes-tas? Antitezė pavargusių nihilizmu „menas nenaudingas“, „juo neišgel-bési pasaulio, neišspręsi konfliktų, ne-sustabdyti karų ir nesureguliuosi ekonomikos“, „jis tik leidžia per-žengti taisykles, išsivaizduoti kažką dar niekada nenumanya“?

Nesėkmė kaip šansas

Christopho Schlingensiefo paroda Berlyne

Viktorija Šiaulytė

2013–2014 m. sandūroje Berlyno „Kunstwerke“ visi keturi aukštai skirti Christophui Schlingensiefui. Tai viena pirmųjų didelių jo retrospektyvų po pomirtinės ekspozicijos Vokietijos paviljone Venecijos bienalėje (2011), vėliau keliasianti į „PS1 MoMA“ šiuolaikinio meno centrą. Iki šiol šis menininkas buvo geriau pažįstamas tik vokiškai kalbančiai auditorijai. Parodoje pristatomam tokiam plačiam autoriaus darbų diapazonui tikrai tinka gan pretenzingas terminas *oeuvre* – nes per porą dešimtmečių menininko kūrybos teritorijos plėtėsi nuo kino filmų, teatro pastatytių (dirbant režisieriumi Berlyno „Volksbühne“ teatre), knygų leidybos, instaliacijų kūrimo bei įvairiausią daugiaiypiu akcijų inicijavimo. Jau pirmieji Schlingensiefo filmai „Vokiškos skerdynės pjūklui“ („Das deutsche Kettensägenmassaker“), „100 Adolf Hitlerio metų“ („100 Jahre Adolf Hitler“), „Teroras 2000“ („Terror 2000“) ir kiti, naudojantys gan ekspresyvią, bekompromisišką kalbą, jam pelnę *enfant terrible*, provokatoriaus etiketę, prilipusią ir prie daugelio vėlesnių jo darbų.

Tačiau šis tekstas ar apskritai galvojimas apie jo kūrybą, kuri manė jau senokai labai masina, sunkiai kloja kaip tekstas vien apie meninę kūrybą. Iš visų parodoje (kurią tikrai nuoširdžiai nuo pradžios iki galo peržiūrėti prirciktų poros savačių) labiausiai sudomino eksponatai, kuriuos galima susipažinti su Schlingensiefu kaip viešos erdvės veikėju.

Regint jo akcijų dokumentaciją klausimai – kur meno ribos, kiek menas gali provokuoti, kur fikcija, o kur realybė, ar tai apskritai menas, – nors savo laiku ir aistringai diskutuoti žiniasklaidoje, tampa viškai nebeadekvatūs, antraplaniai.

Meniniai kriterijai tarsi nublankssta aktualių visuomeninių klausimų fone. Bet kadaise Claire Bishop išsakyta pastaba įvairiuose instituciniuose kontekstuose išvečėjusiam ir propaguojamam socialiai ir politiškai angažuotam menui – tokio meno kritika apsiriboja vien etiniais kriterijais (ar tai „geras“ menas, turint

Christoph Schlingensief, kadras iš TV projekto „Freakstars 3000“. 2002 m.

Christoph Schlingensief, intervencijos „Baimės bažnyčia. Pirmasis sėdėjimo ant kuolo konkursas“ 50-ojoje Venecijos bienalėje fragmentas. 2003 m.

omeny – ar jis moraliai geras?) nelabai aktuali ir Schlingensiefo kūrybai. Jo akcijas vertinti iš etikos pozicijų būtų labai jau dviprasmiška, nes dauguma jų visiškai politiškai nekorektiškos. Pavyzdžiu, televizijos talentų šou parodija „Freakstars 3000“ – dalyvių atranka grupei „Mama ieško varžtu“ („Mutter Sucht Schrauben“) žmonių su protine negalia namuose nuošaliame Berlyno rajone, ištransliuota „Viva plus“ kanalu serijų pavidalu.

Kita žymi akcija – „Prašom mylēti Austriją“ („Bitte liebt Österreich“): Vienos teatro savaitės metu vienoje prestižiausiai miesto aikštėi iškilo statinys iš konteinerių. Jame buvo apgyvendinti 12 Austrijoje politinio prieglobščio laukiančių žmonių, imigrantų (ar tai buvo aktoriai, ar tikri žmonės – neatskleista). O juos realybės šou „Big Brother“ stiliumi buvo galima stebeti per kamerų tinklą. Kiekvieną vakarą du dalyviai turėjo būti „išbalsuojami“ – deportuojami iš šalies. Visa tai vyko priešrinkiniame įkurtose, referuojant į dešiniųjų populistinės partijos FPÖ (Austrijos laisvės partija) viešajį diskursą. Akcijos vieta pažymėta transparantu su perfrazuotu partijos šukiui „Užsieniečiai lauk“, kas iргi sukėlė audrą tiek patiems aikštėje, tiek žiniasklaidoje.

Schlingensiefo flirtas su žiniasklaidos mechanizmais ir jos kuriamu spektakliu pasireiškė ir kituose projektuose. „Talk 2000“ – 8 serijų pokalbių šou pastišas, kuriam vadovojo jis pats ir kur galėjo nutikti bet kas. Netgi žymūs svečiai staiga galėjo būti pakiesti kitaip, o pokalbio tema pakreipta netikėta linkme, kur tiek šou šeimininkas, tiek svečiai galėjo būti išmušti iš vėžių. „U3000“ laidoje, filmuotoje važiuojančiame metro traukinje, jis taip pat prisiepmė pagrindinio vedėjo vaidmenį. Joje dalyvavo įvairiausi žmonės: nuo senstelėjusių popžvaigždžių, žymų visuomenės veikėjų iki vargingai gyvenančių šeimų. Čia išreikšta kritika televizijos

aparatuui, kuriamo nebéra vietos kilnumui, o visi suniveliuojami ir lygiai taip pat greitai suvartojami.

Būtų pernelyg tiesmuka visa tai suvesti į vieną šlingenzifiską metodą. Mane labiausiai ir žavi tai, kad, regis, viskas, ko jis ēmësi, buvo jo paties labai konkreti, vietinė, momentinė reakcija į jam rūpimus klausimus, čia ir dabar, ir to buvo neįmanoma ignoruoti. Jo akcijoje vengta išankstinių šablono, kur numanoma linkme besikleidžiantys įvykiai visada nuvilia kieno nors lūkesčius. Pats Schlingensiefas savo logiką pavadino „vaizdinį sutrikdymo mašiną“, kuri akimirkai sugriauna visuomenėje savaimė suprantamus įvaizdžius ar sampratas. Kaip galima buvo numanyti, po konteinerio akcijos Austrijos politinis landštafas radikalai nepasikeitė. Schlingensiefas tai supranta ir pats pripažista akcijos dokumentiniame interviu, kur sako, kad jei menas galėtų pakeisti pasaulį, ne reikėtų rinkimų, demokratijos ar politinių sprendimų.

Jo akcijos kurtos pasitelkiant įvairias strategijas – grubus karikatūrizavimas, tiesmukas ir tiesioginis oponentų diskurso nusavinimas, beveik pažodinis inscenizavimas – regis, lyg atkiša veidrodžių mūsų pačių keistai kultūrai. Autorius rodomas

atspindys atskleidžia, kaip normaliai tapo rasistiniai teiginiai iš politikų ar žiniasklaidos lūpu, kokios tuščios populistinės diskusijos vyksta vardin spektaklio televizijoje, kokiu farsu tam politiniai rinkimai. Galvoju, kas būtų ir kokiame pasaulyje gyventume, jei kiekvienas reagotume į ši cinizmą taip pat kaip Schlingensiefas?

Schlingensiefo aktyvizmas vyko „realiam“ pasaulyje ir čia jis visada buvo pasmerktas nesėkmė, bet būtent nesėkmė jam ir buvo išeities ir įkvėpimo taškas. Žvelgiant retrospektyviai kyla jausmas, kad galbūt toji nesėkmė gali atskleisti ką nors labai kertinio, esminio apie egzistenciją visuomenėje apskritai (kad ir kas tu būtum ar kokią poziciją užimtum). Ir galbūt yra pričingai, nei teigiamai visuose spaudos pranešimuose apie talentų šou su protiškai neigaliuose žmonėmis – reginys parodo visai ne tai, kad „pati žiniasklaida yra kaip bepročių šou“, o kad bepročiai gali pasakyti tiesą.

Savo ligos dienoraštyje Christophas Schlingensiefas rašė pavargęs dirbtį su konfrontacija ir besilgintis kūrybinio džiaugsmo. Panašu, kad tai jis bandė įgyvendinti savo paskutiniame projekte, dabar vis tėsiame jo bendraminčių – įsteigtį kultūros ir meno centrą Burkina Faso (Vakarų Afrikoje). Vis dar nežinau, ką galvoti apie tokį gan problematiškai atrodantį eskapizmą, nors racionaliai ji galima suprasti. Lieka gerbti menininko paradoksalių, norą ieškoti, iš naujo artikuliuoти tai, kas yra svarbu čia ir dabar. Iš bendradarbių atsiliepimų galima suprasti, kad jo veikla visada buvo atskieta šiek tiek abejotinu egocentrizu, bet be tokio viuotinio savęs supričinimo, ko gero, nebūtų pasiekti tokų pačių visuomenės reakcijų.

Esu skaičius, bet nebeprisimenu šio labai taiklaus teiginio šaltinio – Schlingensiefo kūryba pasisako už paauglišką diletantizmą, vykstantį nebūtinai pagal įprastinį scenarijų, nebūtinai profesionaliai atlikta veiksma, bet su visa jėga ir atsidavimu, tikint tuo, ką darai.

Paroda veikia iki sausio 19 d.
www.schlingensief.com

Christoph Schlingensief, kadras iš TV projekto „U3000“. 2000 m.

Brendimo blogis

François Ozonas apie filmą „Jauna ir graži“

Lietuvos kino ekranuose pasirodė naujausias prancūzų režisieriaus François Ozono filmas „Jauna ir graži“ („Jeune et jolie“, Prancūzija, 2013). Pasaulinė filmo premjera įvyko pernai Kanų kino festivalyje, lietuviškoji – „Scanorama“. Jau Kanuose „Jauna ir graži“ sulaukė gana kontroversiškų vertinimų, kurie netyla iki šiol, todėl gausiuose interviu režisierius su jais polemizuoja. Pateikiame pokalbių su Ozonu, pernai išspausdintų žurnale „Polityka“ ir dienraštyje „Gazeta Wyborea“, fragmentus.

Septyniolikmetė filmo „Jauna ir graži“ herojė Izabelė nusprendžia užsiimti seksu už pinigus, nors turi turtingus, išsilavinusius tėvus.

Kodėl ji tai doro?

Sukūriau filmą, norédamas pasipriehinti vis labiau plintančiai (ypač prancūzų kine) tendencijai idealizuoti brendimo laikotarpi. Man tai buvo košmaras. Mano prisiminimai labai blogi ir norėjau juos išreikštis. Jaučiausi sutrikęs, bejegis prieš mano organizme vykstančias permainas. Laukiau nuoširdumo, ypač tėvų, bet jaučiausi taip, lyg mane suptu melo sieną, buvau traktuojamas lyg nieko nesuvokiantis vaikas.

Yra didelis skirtumas tarp sunkios vaikystės ir sutrikusios jaunos merginos, kuriai atrodo, kad prostitucija – tai nieko blogo.

Kinas turi griauti barjerus, jei nori likti įdomus. Suvokiu, kad modelio išvaizdos paauglės, kilusios iš gerų, inteligenčių namų, parsidvinčiimas nesuprantamas, jis tiešiog šokiruoja. Galėjau pasirinkti kitą maišto ar, kaip jūs sakėte, sutrikimo rūšį. Pavyzdžiu, papasakoti apie prieklausomybę nuo narkotikų, anoreksiją, polinkį į saviziudybę. Jaunas žmogus stengiasi pats spręsti savo intymias problemas. Jis eksperimentuoja, nežinodamas, kas ištikruij kelia grėsmę. Neviltis, pyktis, depresija turi rasti išeitį. Merginos dažnai pasiryžta būtent atsitiktiniams seksui.

Taip paprastai?

Jos nesuvokia, kad elgiasi blogai. Joms atrodo, kad nebus jokių psichinių pasekmų, kad išsaugos nekalbybę. Nesuvokia, kuo tai baigiasi. Jaunystei būdinga, kad atsiverdamas pasauliu negalvoji apie moralę. Eksperimentuoja, bandai neprieklausomybės ribas, ypač susijusias su šeima ir artimaisiais. Savo filmu nesirengia nuraminti, atvirščiai. Filme „Jauna ir graži“ nelengva suprasti herojės elgesio motyvus. Jos elgesys net man mišlė. Save ir žiūrovus statau į nepatogią situaciją. Tam, kad priversčiau susimąstyti giliau.

Kokios reakcijos tikite?

Manau, kad motinos padarys daugiau išvadų. Tėvai bus išsigandę, kad jų dukterę galvose bet kurią akimirką gali atsirasti mintis apie prostitutuciją. Moterims ji nebus to-

kia egzotiška, nes daugumai kyla erotinės fantazijos, susijusios su seksualiniu paslaugų teikimu. Tai nereiškia, kad jos tas fantazijas igvendina. Tačiau skirtingais savo gyvenimo periodais jos rimtai svarsto galimybę užsiimti seksu už pinigus.

Iš kur tai žinote?

Taip sufleruoja mano intuicija, bet patvirtina su nepilnametėmis prostitutėmis dirbantys policininkai ir psichiatrai. Prieš rašydamas scenarijų su jais konsultavausi. Žinomas prancūzų gydytojas, paauglių problemų specialistas Serge'as Hefezas net suvaidino mano filme – jis vaidina save. Klausiau jo, ko panasioms moterys išsko mokamame sekse, jei taip nesielia dėl finansinių problemų. Jis sakė, kad kilusioms iš aukšto socialinio statuso šeimų moterims esminė priežastis būna religija. Hefezas pateikė ortodoksiškuose namuose išauklėtos žydės paždį. Užsiimdamo prostitutacija ji paprasčiausiai bandė pabėgti, nutraukti ryšius su tradicija. Labai dažnai autodestruktivus elgesys nukreiptas prieš šeimą.

Tačiau filme Jūs to netikslinate.

Rašydamas scenarijų, klausiau Hefezo, kaip jis paaikiuntų mano herojės elgesį. Buvo įdomu, ar jis tradiciškai pradės gilintis į dukters ir tėvo santykius. Hefezas mane nustebino tvirtindamas, kad daug neužiškesnis, perversiškesnis ryšys dažniausiai sieja motiną ir dukterį. Vyrui tai sunku suprasti, bet moterys gerai žino, apie ką kalbu. Todėl nusprendžiau eiti šia kryptimi. Pasutinė scena su Charlotte Rampling labai svarbi. Jos herojė prisipažinta jaunystėje taip pat išsivaizdavusi, kad pasuks panašiu keliu. Tačiau ji buvo pernelyg nedrąsi, neužteko ryžto tapti prostitute. Tai leidžia herojai prisijimti atsakomybę už viską, kas išviko.

Tai nėra motinos žodžiai dukteriai.

Ne, nes tarp šiuolaikinės, neprieklausomos motinos ir jos dukters dialogas neegzistuoja. Jos nėra konkurentės. Duktė nenori užimti motinos vietos. Vyresnės moters, kuriai suvaidino Charlotte Rampling, ir Izabelės santykiose yra visa tai, ko trūksta tikrų motinos ir dukters santykiams.

Neaišku, kas motiną šokiruoja labiau: tai, kad jos duktė yra prostitutė, ar tai, kad jis apskritai užsiima seksu.

Man tai viena svarbiausiu filmo temų. Tėvai visada turi problemų su savo vaiku seksualumu. Izabelės seksualumas išskirtinai agresyvus, bet net jei jis nebūtų toks, motinai būtų sunku jį priimti. Tai ir yra brendimo esmė, kad šeimoje dūžta iliuzijos. Dukra supranta, kad motina klysta ir gali apgauti. O motina šokiruota, nes pasamoningai reikalauja, kad duktė visada būtų, kaip kad sakoma Prancūzijoje, „jauna ir graži“.

Bet Izabelė yra jau kažkur kitur.

Mane stebina, kad jauna mergina, rizikuojanti seksualiai bendrauti su daugybe vyrų, jaučia tiek nedaug. Kur jos emocijos?

Ji neturi su jais kontaktų. Net kai praranda nekaltybę. Tai – problemos esmė. Kai ji atranda savo seksualumą, to nelydi stiprus išgyvenimai. Ji jaučiasi svetima, šaltai stebi save iš šalies. Yra dalyvė, bet kartu jos tame nėra. Tik po kurio laiko, išgydama patirties, ji visko mokosi. Tačiau iš pradžių nejaučia geismo, dar nieko nežino apie save. Ji mato brėstančio kūno permainas, tačiau nesugeba su jomis susitapant. Gal faktas, kad ją „perka“, kad tapo sandorio objektu, skatiniai ją ieškoti savo tapatybės.

Bet ar Izabelė kenčia? Ji užsiima prostitucija, nes to nori.

Izabelei nereikia pinigų, bet jai reikia transgresijos, balansavimo ties riba patirties. Kai brėsti, keičiasi tavo kūnas, išsaudrina hormonai, nepažišti pats savęs. Nėra didesnio troškimo už norą ką nors pažinti iki galio. Ypač tame amžiuje jautiesi nemirtingas. Todėl eksperimentuoju. Izabelė dar tik ieško savo geismo. Ji kaip mokinė lytinio auklėjimo pamokose – dar nesupranta seksualumo. Pirmas kartas dažniausiai būna siaubingas, kitas visai neturi būti geresnis. Pradedame užsiimti seksu, bet, jei atvirai, iš pradžių visai nerūpi pamatyti savęs svetimame geisme.

Ar Jūs įkvėpė Luiso Buñuelio „Die nos gražuolė“?

Buñuelio filmas – tai gryna fantazija, išjuokianti buruzajos dvi veidiškumą. Mano filme išeities tašku greičiau buvo Mauric'o Pialat

šeimos drama „Už mūsų meilę“ apie penkiolikmetę mokinę, kuri atsiduoda kiekviename, trokštančiam ją turėti. Nejaučianti šeimos šilumos, ji ieško artumo atsikitimiuose seksualiniuose santykiose. Tai vie-

nas stipriausiu filmu apie brendimą. Išmintingas ir jaudinantis. Kitas, daug lengvesnis mane įkvėpes filmas buvo „Bumas“, kuriamo debiutavo Sophie Marceau. Gal todėl, kad tą filmą žiūrėjau paauglystėje, ir nors jis buvo populiarus tarp jaunimo, man pasirodė netikroviškas.

Godard'as filme „Gyventi savo

gyvenimą“ taip pat nepateikė

vienprasmiskų atsakymų, kodėl

moterys tai daro. Jis paliko klausimą atvira.

Man patiko, kad Godard'as, kurdamas savo filmą 7-ojo dešimtmecio pradžioje, nesmerkia prostitute tapusios herojės. Tik stengiasi išjausti ir sekti jos pasirinkimų. Itariu, kad tai buvo įmanoma, nes jis išsimylėjo Anną Kariną, vaidinusią pagrindinį vaidmenį. Mano filme kamera taip pat „myli“ heroję, kuriai vaidina Marina Vach. Ji neapleidžia merginos nė minutei, yra arti jos, nevertina jos elgesio. Kamera

„Jauna ir graži“

kaip entomologas sekā kiekvieną jos judesį, kad žiūrovas galėtų ją pažinti ir su ja susitapant.

Ar filmuojant padėjo tai, kad Izabelė suvaidinusi Marine Vach yra modelis?

Labai. Su aktorėmis būna sunku: jos puikiai žino, kad kinas remiasi geismu, tad sąmoningai ekrane nori būti gražios ir seksualios. Bet kai reikia nusirengti priešais kamerą, kyla problemų. Su Marine viso to nebuvo, ji nusirengdavo filmavimo aikštėje per dvi sekundes. Žinoma, po ilgų pokalbių apie tai, kam tas nuogumas filme turi tarnauti. Iš pat pradžių pamačiau Marine kažką magišką. Jos akyse, veide yra pašlapstis, paskui kurią nori eiti iš pastos. Kartu ji nepaprastai plastiška, keitėsi mūsų akyse. Beveik visą filmą filmavome chronologiškai, bet pirmą iš paskutinė sceną paplūdimyje – pirmą ir antrą filmavimo dieną, nes biudžetas mažas. Kai atėjau į montažinę, supratau, kad paskutinę sceną paplūdimyje turiu išesti, nes Marine filmavimo pradžioje ir pabaigoje – du skirtingi žmonės.

Kodėl šeima Jūs filmuose yra nelaimių šaltinis?

Gal todėl, kad nesugeba susitvarstyti su išskirtinėmis situacijomis, reikalaujujančiomis didesnio atvirumo. Šeima yra konservatizmo tvirtovė, įkūnijanti homofobiškus stereotipus. Dabar mokomės, kad heteronormatyvi visuomenė yra fikcija. Šiuolaikinis menas tai rodo ekspresionizmas popročių skirtumus, užsiimdamas tokiais klausimais kaip seksualinės orientacijos neapibrėžumas.

Šios temos Jūs įmétės prieš 17 metų sukurtoje „Vasarinėje suknelėje“ – viename tada daugiausiai apdovanotų studentiškų filmų.

Tai pasakojimas apie paauglį gėjų, kuris leidžia atostogas su savo partneriu. Po barnio jis eina į paplūdimį, sutinka ispanę, ši suvilioja jį. Po to herojus apsilinka suknelę, simbolizuojančią jo seksualinį neapibrėžumą. Man buvo svarbu parodyti, kad jis nejaučia jokių sąžinės prickaištų, panašiai kaip filmo „Jauna ir graži“ herojė.

Kodėl?

Jau sakiau, kad jauni žmonės

dažnai neturi ryšio su savo tikrasis jausmais.

Moteris troškimui skirtoje Jūsų trilogijoje „Žiūrėk į jūrą“, „Po smėliu“, „Baseinas“ įdomu tai, kad herojės visada turi susitaikyti su vyro arba meilužio nebuvinu. Jos ieško pakaitinių seksualinio pasitenkinimo formų.

Fizinio akto grožis, erotinis malonus man ne tokie įdomūs, kaip ambivalentiškas seksualinis elgesys, kurį žmonės dažniausiai slepia nuo savęs ir kitų. Nepasitenkinimą, baimę, neapykantą, kažkokį siaubingą, neįsakyta kompleksą – visa tai galima atrasti po lengvai pasiekiamu julinio malonumo paviršiumi.

Nuobodulys arba iškrypimas Jūsų filmuose dažnai veda į nusikaltimą.

Filmas „Vandens lašai ant įkaitu sių akmenų“ (greičiausiai ji turėjo galvoje) remiasi ankstyvaja Rainerio Wernerio Fassbinderio pjese. Mégstu jo kūrybą. Joje iš tikrujų už suviliojimo geismo slipy žiaurus žaidimas, pyktis ir prievarta. Kodėl taip yra? Žmonės dažnai valdo įvairūs pasamoningi motyvai. Vulgarumas, žiaurūs instinktai įrašyti į mūsų vaizduotę. Tačiau kasdienybėje jie lieka nematomi, paslėpti po elegantišku, kultūringu elgesiu. Panasių kaip ir kitų režisieriai stengiuosi tą kaukę nuplėsti.

Kritikai rašo, kad net ir tada, kai imatės tokius pasakų kaip „Žmonos maištas“ ir „Rikis“, Jus domina „prakeikta seksuo mašinerija“.

Tame iš tikrujų kažkas yra. Už daug ką esu dėkingas Pierui Paolo Pasolini. „Teoremą“ laikau vienu geriausiu jo filmu. Jis nuolat analizavo šeimos krizę, stebėjo, kaip keičiasi artimų žmonių tarpusavio jausmai, kalbėjo apie nepasotintus troškimus, bendro gyvenimo melą. Po Pasolini mirties mažai kas pasikeitė.

Ar ne paradoksas, kad Jūs – mėgstamas prancūzų režisierius – dar negavote Kanų apdovanojimo?

Billy Wilderis, kurį citavau „Baseine“, kadaise taikliai pasakė: „Apdovanojimai kaip hemorojus – kickvienas užpakalis kada nors jų pagaliau sulauks.“

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Sukurta kombinate

Nauji filmai – „Kaip pavogti žmoną“

Živilė Pipinytė

Donato Ulydo filmą „*Kaip pavogti žmoną*“ (Lietuva, 2013) žiūrėjau per šventes, tad net per dieninį seansą „Akropolio“ kino salė buvo beveik pilna, o žiūrovai – atitinkamai su didžiulėmis kokakolos ir spragėsių porcijomis. Nustebino tai, kad nuoširdaus juoko (kokį, pavyzdžiu, girdėjau per Emilio Vélyvio filmus) buvo neįtikėtinai mažai. Juk komedija! Komedija, kur viskas suskasi apie vyro ir moters santykius! Juk didžiąjį filmo dalį sprendžiamą tik viena aktuali „problema“: su kuo liks filmo herojė Laimutė – su iš kāleimo grįžiusi buvusių vyru – bantininku Valdu Bičkumi, ar su naujuoju – mokyklos direktoriumi tapusiu „fizruk“ Ramučiu! Komedija, kur vaidina iš televizijos ekranų (serialų, humorų laidų ir pan.) beveik neišlendantys, geri ir populiarūs aktoriai Rimantė Valiukaitė, Inga Jankauskaitė, Ramūnas Cicėnas ir Giedrius Savickas! Juolab kad ir Ulydas su operatoriumi Ramūnu Greičiumi nuolat prisimena televizijos estetiką, tad ir kiekvienas filmo kadras maksimaliai prie jos priartėja ir mizancenų, ir grimo, ir kadro apšvietimo požiuriu. Trumpai tariant, „*Kaip pavogti žmoną*“ nebaugina potencialų filmo žiūrovų filosofavimui ar metaforomis, yra toks pat „savas“ kaip tautinė televizija.

Žinoma, galima sakyti, kad toks „*Kaip pavogti žmoną*“ stilius – pigios gamybos požymis, bet, many-

čiau, šiuo atveju vis dėlto lémė ne pinigai (filmo veiksma apsiriboją viena buto, kuriame gyvena trys filmo personažai, dekoracija), o tikslas – sukurti pigū komercinį filmą vidutiniam lietuvių žiūrovui. Kažka panašaus į tai, ką šiuolaikinio rusų komercinio kino kūrėjai vadina „liaudiškuoju kinu“, kur herojus apibūdina tik jų fiziniai bei materialūs troškimai bei instinktai. Suprantama, kad „*Kaip pavogti žmoną*“ – „produkta“ tik vietinei publikai, bet juk ir jis turi atsipirkti.

Panašūs kūriniai atspindinėti kino – pigios pramogos neturtingiemis ir nelabai išsilavinusiemis – prigimti ir turi teisę egzistuoti, juolab kad šiuolaikinė masinė kultūra apima vis platesnius vartotojų sluoksnius ir jau beveik ištūmė supratimą, kad komercinės gali būti ne tik primityvus reginys. Tačiau lazda turi ir antrą galą. Kick galima klausytis tu pačių juokelių, žiūrėti tas pačias aktorių minas ir girdėti tas pačias užuominas? Tiesą pasakius, daugumos jų nesupratau, nes neskaitau „žmonių“ bei kitų panašių leidinių ir beveik nežiūriu lietuvių televizijos. Matyt, todėl nesupratau ir pigios akivaizdžiausios užuominos, ką bendra turi filmo herojus Valdas Bičkus su populiaria aktore Valda Bičkute. Tačiau galiu pasiteisinti, kad nykios frontalinių mizanscenos ir apsnūdės filmo ritmas skatinė negilintis į herojų motyvus bei poteiktės, o nuoširdžiai žiovaujant laukti filmo pabaigos.

Ko gero, tiksliausiai viso reginio

esmę perteikė žaislinis miesto marketas, kuriuo filmo kūrėjai „permušė“ akivaizdžiai teatrališkas filmo scenėles, net nelabai slėpdami, kad „*Kaip pavogti žmoną*“ – tik variacija kroatų dramaturgo Miro Gavranio pjescės, kurią „sulietuvino“ Jonas Banys, tema. Beje, tai tik dar kartą primena, kad didžioji masinės lietuvių kultūros dalis yra vienaip ar kitaip „adaptuotas“ svetimų modeilių variantas. Tos autentiškosios, kuri man asocijuojasi su „Duokim garo“ ir visokiomis šokių bei dainų šventėmis, kino kūrėjai, regis, ir nesistengia pritaikyti kinui. Kita vertus, Vytautas V. Landsbergis tai jau pabandė filme „Trispalvis“ ir rezultatas, sakyčiau, gana kontroversiškas.

Mačiau kartu su keliais bendrautoriais kurtą Donato Ulydo „Vabzdžių dresuotoją“, su dar kitaikis bendrautoriais režisuotą „Valentinią vieną“ ir jo savarankiškus filmus – dokumentinę apybraižą „Prezidentės portretas“, vaidybinius „Tadas Blinda. Pradžia“ ir „*Kaip pavogti žmoną*“. Ne tiek jau ir mažai, kad išryškėtų individualus režisieriaus stilus. Tačiau kaip tik jo ir nesugebėčiau apibūdinti. Žiūrint tuos filmus sunku įsivaizduoti, kas jaudina režisierių, kas jam patinka, kokias filmus ir kūrėjais jis žavisi, pagaliau – kas jis ir apie ką svajoja. Juk net devintame vandenye nuo Tarantino kisieliaus – Emilio Vélyvio filmuose – vis dėlto akivaizdu, kas erzina režisierų chaotiškoje Lietuvos kasdienybėje, kas jam patinka kine, apie ką ir kaip jis kalbasi su savo ak-

„*Kaip pavogti žmoną*“

toriais... Iš Ulydo filmų to nesuprasi. Jie visi atrodo taip, tarsi būtų atsiradę beorėje, aistoriškoje erdvėje, kurios net nepavadinsi sąlygiška. Greičiau ji primena tą, kurioje gyvena lietuviškų reklamų herojai. Net, sakyčiau, romantiškai pakili filmo „Tadas Blinda. Pradžia“ tema neįkvėpė režisieriaus pasakyti kažką nuo savęs ir neapsiriboti gražiaus bei patriotiškais senosios Lietuvos vaizdais. Toks išpūdis, kad kartu su komercinės lietuvių kino „industrijos“ ideologu prodiuseriu Žilvinu Naujoku jie gamina masinio vartojimo produktus, lygai tokius pat, kokius patys reklamuojuo filmė „*Kaip pavogti žmoną*“, – picas, mineralinį vandenį, televizorius, kompiuterius etc. Nebrangių, tokius, kurių negaila išmesti, kai nusibos.

Sovietmečiu buvo masiškai steigiami būtinio aptarnavimo kombinatai. Jų meistrai galėjo pataisyti batus, pasiūti drabužių, nufotografuoti ar sušukuoti. Paslaugų papras tai nebuvo daug, bet ir gyvenimo juk būta gana skurdaus. Kai bandau suprasti nepriklausomos Lietuvos kultūros politiką, atmintyje dažnai iškyla šie kombinatai, nes negaliu atskiratyt išpūdžio, kad lietuvių li-

beralai ją įsivaizduoja kaip kultūrinių aptarnavimo kombinatų tinklą. Proginis filmus (Kalėdoms, Šv. Valentino dienai ir patriotams) kuriantys Ulydas su Naujoku nusipelno šio kombinato darbo spartuolių titulo, nes vasarą jie jau žada naują kūrinį apie Valentiną.

Paskutiniu metu sustiprėjusi režisūros ir lietuvių kino apskritai deindividualizacija paradoksaliai rimuojasi su kita lietuvių gyvenimo puse – žvaigždžių ir tautos numylėtinį kultu. Tautai reikia, kad kas nors kentų nacionalinę savimeilę, todėl neatsitiktinai naujametinėse apklausose metų žmonėmis išrinkti vienvaldė Prezidentę, jauna plaukikė čempionę ir krepšininkai. Matyt, savo fantazijose Laimutės, Rimučiai, vagys bankininkai bei filmu apie juos žiūrovai žavisi didvyrių sėkmę ir pergalėmis, atiduodami pirmenybę fiziniams pajėgumui ir išvermei, valdžios troškimui ir gana abejotinam pasaulio pripažinimui. Bet ne kino salėje, kur viagamos žmonos, sklando milijonų kvapas ir moterys kažkodėl visada meluoja geriau.

Optimistiški filmai

Krėsle prie televizoriaus

Vienas šviesiausiu pernai mano matyti filmų – Keno Loacho komedija „*Angelų dalis*“ (LRT Kultūra, 15 d. 21 val.). 2012 m. Kanuose jis buvo apdovanotas Žiuri prizu. Filma sukūrė bene svarbiausias britų socialinio kino režisierius, gyvasis klasikas. Nors ir šiame filme Loachas realistiškai ir nuoširdžiai rodo šiuolaikinius atstumtuosius ir nuskriaustuosius, kurie bando išsiveržti iš bet kokias pastangas naikančios aplinkos, „*Angelų dalis*“ yra pasaka. Jos veiksmai perkelia į šiuolaikinį Glazgą, kur gyvena jaujas banditėlis Robis. Jis nori atsikratyti kriminalinės praeities ir pradėti dora gyvenimą. Nori to visai nuoširdžiai, nes jo mylimoji laukiasi kūdikio. Tačiau merginos šeima daro viską, kad Robis dingtų iš savo gyvenimo. Regis, juo tikti socialinė darbuotoja, kurios dėka Robis už muštynes eilinį kartą vis dėlto neatsidurs kalėjime. Teismas Robiui skirs viešuosius darbus, o apvaidza – tų darbų vadovą Harį, dėl viskio žinovą. Haris vežios savo globotinius – keistuolius ir

nevykėlius – po viskio degustacijas, daryklas ir kitokias įdomias vietas. Tad visai nekeista, kad Robis ir jo draugų galvose netrukus subrės genialus planas...

Angelų dalis – tai du procentai alkoholio, kuris išgaruoja, kol brėsta statinėse. Bet tai ir filmo metafora – tiek nedaug reikia, kad herojai pradėtų naują gyvenimą. „*Angelų dalyje*“ ypač svarbu, kad režisierius tiki savo personažais ir kartu – žmogaus sugebėjimu keistis, nugalėti blogi ir aplinkybes, jausti pareigą ir dėkingumą. Todėl filmas toks gyvas ir žmogiškas. Atrodytų, tai elementarūs, bet pažiūrėkite naujausius lietuvių filmus.

Apskritai, ne kartą įsitikinau, kad Loachas lietuviams nepatinka. Manau, kad labiausiai jis nepatinka lietuvių liberalams. Jie idealizuoją turčius ir yra šventai įsitikinę, kad žmogus turi būti iniciatyvus, verslus ir tada jam seksis, o jei toks nėra, tai pats kaltas ir tegu vegetuoja iš pašalpos. Nereikia jokio socialinio lifto, o liumpenizacija net paranki, nes, kaip sakė Viktoras Šenderovi-

čius, „kuo mažiau žinių, tuo stipresni įsitikinimai“. Kituose savo filmuose Loachas ne kartą rodė, kaip tokios nuostatos paverčia dalį visuomenės atstumtaisiais ir nevykėliais, kuriuos išnaudoja visi, kas netingi.

Dauguma savaitės filmu – jau rodyti, bet trumpai priminsiu tuos, kuriuos galima žiūrėti ir ne vieną kartą. 2009 m. Jimo Jarmusch filmo „*Kontroluojamos ribos*“ (BTV, 16 d. 21.30) herojus – svetimas šventimoje šalyje, samdomas žudikas, gyvenantis už įstatymo ir niekuo nepasitikintis. Jo kelionės po Ispaniją prasmė – nelabai aiški, primena sapną, bet Jarmusch filmuose kelionę juk dažniausiai yra personažo kelione į save.

Stepheno Frearsio „*Karalienė*“ (BTV, 13 d. 21.30) – vienas subtiliausių filmų apie valdžios naštą ir kompromiso prasmę. Karalienę Elžbietą II matome išties lemtingą aikimirką, kai 1997 m. rugpjūčio 7-vojo princesė Diana. Jokių simpatijų jai nejautus karalienė priversta pademonstruoti liūdinčiai tautai, kad liūdi kartu su ja. Frearsas ir nuo-

„*Angelų dalis*“

stabioji Helen Mirren rodo karalienės, kuri suvokia, kad monarchijos ateiti nulems jos elgesys, dramą. Tai supranta ir jaunas, ką tik išrinktas premjeras Tony Blairas, kuris įkūnija visai kitokias vertibes.

Niekad nebuvau žiniasklaidos sukurto „širdžių karalienės“ Dianos gerbėjų (kalbama, kad ji skaitė tik meilės romanus, nors ir juos retai), bet Helen Mirren karalienė priverstė kitaip pažvelgti į savo personažo prototipą. Frearsas sukūrė gana prieštaragingą filmą – „*Karalienė*“ ir ironiškas pamfletas, o kartu ir gili drama.

Kalėdos jau praėjo, tad, matyt, pirmiausia daktaro Hauso gerbėjams skirtas Juliano Farino filmas „*Apelsinai*“ (TV3, 11 d. 23.15). Hugh

Laurie šioje komedijoje vaidina viudinių amerikietį Deividą, kuris gyvena provincijos mieste. Jo geriausiai draugai ir beveik giminės – kaimynai, kurių duktė Nina (iš „Liežuautojos“ pažištama Leighton Meester) sugrįžo namo po penkerių metų pertraukos. Kaimynai kartu švenčia Padėkos dieną ir Kalėdas. Bet užuot per šventes susidomėjusi sėkmės susilaikusiu kaimynų sūnumi, Nina susidomi įtėvu Deividui. Skandalas, pykčio, santykų aiškinimosi bus sunku išvengti net per šventes. Tačiau „*Apelsinai*“ – optimistiškas filmas, nors laimingos pabaigos ir nebus.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Parodos	KAUNAS	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS		
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Šiuolau naujų pasaulių“. Vito Luckaus fotografijos retrospektyva“ Paroda „Vaividžių vieta“ (Lietuvos fotografija iliustruotoje žurnalose XX a. 7–8 dešimtmečiais) „90x60. Lietuvos fotografijos parodų plakatai. 1970–1987“</i>	Paroda „Rūdavos kautynės“ <i>Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44</i>	
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Paroda „Nuostabioji žemė. Dailininkai Rytų Prūsijoje. XIX–XX a. pirmos pusės tapyba iš Aleksandro Popovo rinkinio“ iki 19 d. – paroda „Dailės istorikas ir kritikas Mikalojus Vorobjovas (1903–1954)“, skirta 110-osioms gimimo metinėms</i>	Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9 Senosios liturginės tekstilės paroda „Šilkas ir aukas“ Paroda „Didžiulis mūras, vos per du uoleklius žemén įgilintas, štieki metų stebuklingai stovi“: Trakų parapinė bažnyčia XV amžiuje“</i>	Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus <i>Rolando Karaliaus paroda „Būsena“ iš ciklo „Lūžio kartos varda“</i>
Radvilų rūmai <i>Vilniaus g. 24 Europos dailė XVI–XIX a. Dubingių ir Biržų kuniagalkščiai Radvilos Paroda „Renesanso spindėsys“ Onos Kreivytės-Narusevičienės ir Jono Noro Narusevičiaus paroda „Augančios formos“</i>	Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2 iki 19 d. – paroda „Jaunojo tapetyo prizas 2013“ Paroda „Agentūra. Veikėjų kuriamas scenarijus“ iki 12 d. – Davido Maljkovičiaus paroda „Naujos reprodukcijos“</i>	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus <i>V. Putvinskio g. 55 Paroda „Tautų arenoje. Paryžius 1937“ Vladimiro Dubeneckio paroda „Architektas gyvenimo ir kūrybos teatre“, skirta 125-osioms gimimo metinėms</i>
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3A Paroda „Nuo karo iki taikos“ (XX a. penktos dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiliujevo kolekcijos) Kazimiero Žoromskio (1913–2004) paroda „Nuo realizmo iki optinio meno“</i>	Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39 iki 18 d. – paroda „Mindwalk“ (kūriniai iš privačių šiuolaikinio meno kolekcijų)</i>	A. Žmuidzinavičiaus kūriniių ir rinkinių muziejus <i>V. Putvinskio g. 64 iki 12 d. – Ramazano Krinicko (1904–1983) ir skulptorių Natalijos Luščinaitės-Krinickienės (1903–1998) paroda „Šimtmeciu prabagus...“</i>
Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Gošauto g. 1 Vytauto Kasiulio kūriniių kolekcija Paroda „Arbit Blato Paryžius ir Venecija“</i>	Galerija „Aidas“ <i>Trakų g. 13 Lino Katino tapybos kūriniių paroda „Sąmanos“</i>	Keramikos muziejus <i>Rotušės a. 15 Konstancijos Dzimidavičienės paroda „Amžinybės ratas“</i>
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas <i>Arsenalo g. 1 Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Kabančių sodų paroda „Sesės sodų sodina“ Paroda „Žemaičių krikšto ženkli“, skirta Žemaičių krikšto 600 metų sukaktį</i>	„Prospekt“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43 iki 11 d. – Gintaro Česonio fotografijų paroda „Prisieltimai“</i>	Adelės ir Pauliaus Galaunių namai <i>Vydūno al. 2 Mildos Mildažytės-Kulikauskienės darbų paroda „Kūrybiniai išvykai „M.K. Čiurlionio kelias““ kai kurie atspindžiai“</i>
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija</i>	Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13 nuo 10 d. – Karinos Lukauskaitės kūrybos paroda „Upės, keliai ir debesys“</i>	Rysių istorijos muziejus <i>Rotušės a. 19 Arūno Daujoto (1963–2012) tapybos paroda</i>
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Piliés g. 40 Dainiaus Labučio paroda „Garsų vaizdai“, skirta „Yamaha“ muzikos mokyklos Lietuvoje dvidešimtmečiui</i>	Galerija „Kauno langas“ <i>M. Valančiaus g. 5 iki 11 d. – juvelyrės paroda „Surprizas '13“</i>
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3 iki 11 d. – Šiuolaikinio lenkų plakato dizaino paroda „Faces Of Polish Posters“</i>	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11 In memoriam Liucijai Šulgaitei. „Širdies stebuklinga versmė“</i>	Kauno fotografijos galerija <i>Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 iki 12 d. – prancūzų fotografijos klasikų paroda</i>
Galerija „Akademija“ <i>Piliés g. 44/2 iki 18 d. – Rūtos Junutytės personalinė paroda „Somnambulas letargiška“</i>	Galerija AV17 <i>Aušros Vartų g. 17 Tauro Kensmino skulptūrų paroda „Tarp“</i>	Galerija „Aukso pjūvis“ <i>K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Vytauto Kasiulio (1918–1995) kūrybos paroda Klaudijaus Petruolio tapybos paroda</i>
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1 iki 11 d. – Paulinos Pukytės ir Lino Jablonskio darbų paroda</i>	Galerija „Arka“ <i>Aušros Vartų g. 7 iki 11 d. – tapybos paroda „Provano spalvos“ Loretos Abucaitės Hornall (JAV) paroda „Entropija“</i>	<i>Gaivos Paprastosios tapybos paroda „Kitoks pasaulis“ Rasos Mačiulienės autorinių papuošalų paroda „Pasišnekėjimai“ iki 14 d. Kauno klinikose – Raimundo Puišio fotografijų paroda „Aukštumos žemumos“ Vaclavo Strauko fotografijų paroda iš ciklo „Kopos“</i>
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai</i>	Lietuvos dailininkų sajungos parodų salė <i>Vokiečių g. 4 / 2 Piešinių paroda „Slaptoji piešiančiųjų draugija“</i>	Galerija „Meno forma“ <i>Savanorių pr. 166 Šiuolaikinių menininkų kūriniių paroda „Pirma“</i>
Telšių galerija <i>Kęstučio g. 3 iki 14 d. – LDS ir Vilniaus tapytojų paroda „Skrydis“, skirta S. Dariaus ir S. Girėno skydžio metinėms paminičių Vilniaus dailės akademijos grafikos katedros studentų kūrybinių darbų paroda</i>	Galerija „Kunstkamera“ <i>Ligoninės g. 4 iki 17 d. – Šiuolaikinė ikonų tapyba</i>	Kauno pilis <i>Piliés g. 17 Ekspozicija „Kauno pilies istorijos mozaika“ Kauno kolegijos J. Vienožinskio menų fakulteto Dizaino katedros antro kurso studentų fotografijų paroda „Grūivantis Kaunas“</i>
Galerija „Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras“ <i>Gynėjų g. 14 Paroda „Fluxus kaip veiksmas: instrukcijos, anonsai, objektai“</i>	Rašytojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6 Paroda „Prano Mašioto pasakos paveikslėliuose“</i>	KLAIPÉDA
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija <i>Vilniaus g. 39/6 Vaikų piešinių paroda „Jau saulelė vėl...“, skirta Kristijono Donelaičio gimimo 300-osioms gimimo metinėms</i>	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija <i>Vilniaus g. 39/6 Vaikų piešinių paroda „Jau saulelė vėl...“, skirta Kristijono Donelaičio gimimo 300-osioms gimimo metinėms</i>	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija <i>Liepu g. 33 Dionyzio Varklio kolekcija</i>
„Herkaus“ galerija <i>Herkaus Manto g. 22 iki 16 d. – Broniaus Rutkauskio freskos ir aliejinės tapybos paroda</i>	Bažnyčių g. 4 <i>„Dizaino manufaktūra-2013“</i>	KKKC parodų rūmai <i>Aukštostoj g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 iki 19 d. – Šiuolaikinio meno paroda „Sakmės apie Baltiją“</i>
„Herkaus“ galerija <i>Herkaus Manto g. 22 iki 16 d. – Broniaus Rutkauskio freskos ir aliejinės tapybos paroda</i>	Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras <i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Paroda „Kristijonas Donelaitis. 300 metų jubiliejus pasitinkant“ (mažoji forma, gintaras)</i>	Klaipėdos galerija <i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Paroda „Kristijonas Donelaitis. 300 metų jubiliejus pasitinkant“ (mažoji forma, gintaras)</i>
„Herkaus“ galerija <i>Herkaus Manto g. 22 iki 16 d. – Broniaus Rutkauskio freskos ir aliejinės tapybos paroda</i>	„Herkaus“ galerija <i>Herkaus Manto g. 22 iki 16 d. – Broniaus Rutkauskio freskos ir aliejinės tapybos paroda</i>	Mažoji salė <i>10 d. 19 val. – E. Palmethoferio „HAMLETAS MIRÉ. GRAVITACIJOS NÉRA“ Rež. – P. Ignatavičius</i>
		„7md“ rekomenduoja
		Dailė <i>Mégstantiems „nešukuotą“ klasiką rekomenduojame apžiūrėti Lino Katinos tapybos parodą užraitytu pavadinimu „Sąmanos“ galerijoje „Aidas“ (Trakų g. 13, Vilnius, paroda veikia iki sausio 22 d.). Jaunos ir jausmingos skulptūros galima pažiūrėti galerijoje „AV17“ (Aušros Vartų g. 17, Vilnius), kur iki vasario 7 d. veikia Tauro Kensmino paroda „Tarp“.</i>
		Teatras <i>Valstybinis Vilniaus mažasis teatras sausio 16 d. 18.30 pristato režisieriaus Pauliaus Ignatavičiaus premjeringą spektaklį „Kruvinos vestuvės“, pastatytą pagal ispanų poeto ir dramaturgo García Lorcos to paties pavadino pjesę. Šis spektaklis – tai pokalbis apie meile: tą, kuri žudo, kuri sujaukia gyvenimus, kuri neleidžia meluoti sau.</i>
		Muzika <i>Laisvės gynėjų dieną (sausio 13 d. 19 val.) Vilniaus kongresų rūmuose skambės Johanneso Brahmo „Vokiškasis Requiem“, jis atliks berniukų ir jaunuolių choras „Ažuoliukas“, valstybinis choras „Vilnius“, Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“ ir Gintaro Rinkevičiaus vadovaujamas Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Solistai – sopranas Asta Krikščiūnaitė ir baritonas Kostas Smoriginas. Diriguos Vytautas Miškinis.</i>
		Kinės <i>Sausio 13 d. 17 val. „Skalvijos“ kino centre – pasakojimas apie meile žiauriaus ir beveiltiškiaus laikais. Karas suluošino dvičių Wojciecho Smarzowskio filmo „Rožė“ („Róża“, 2011) herojų – lenko Tadeušo ir mozūrės Rožės – likimus, atėmę mylimus žmones ir tikėjimą ateitimis. Tačiau ir karui pasibaigus sunku rasti ramybę: Mozūrai tapo Lenkijos dalimi, čia siautėja rusai, jvairaus plauko dezertyrai ir naujoji valdžia. Kickvienas gali tapti prievertatos ar skundų auka. Nalintoje „niekienu žemėje“ Tadeušas ir Rožė, kuriuos meistriškai suvaidino Agata Kulesza ir Marcinas Dorociškis, bando viską padėti iš naujo. „Blogų namų“ ir „Kelių policijos“ autorius visada garsėjo drastika, žiaurais, žiūrovų psichiką ir jausmus atakuojančiais reginiais. „Rožėje“ Smarzowskis priverčia patikėti, kad net visiškai nužmogėjusiame pasaulyje gali gimiti kilnus ir tikras jausmas.</i>
		Spektakliai
		VILNIUS Nacionalinis operos ir baleto teatras <i>10 d. 18.30 – „ŽYDRASIS DUNOJUS“ Dir. – M. Staškus 11 d. 18.30 – G. Verdi „TRAVIATA“ Dir. – R. Šervenikas 12 d. 18 val. – koncertas Laisvės gynėjų dienai. L. van Beethoven „Missa solemnis“. Solistai J. Gedminaitė (sopranas), I. Prudnikovaitė (mecosopranas), K. Benediktas (tenoras), L. Norvaisas (bassis). Dalyvauja LNOBT choras (meno vad. – Č. Radžiūnas), Kauno valstybinis choras (meno vad. ir vyr. dir. – P. Bingelis), LNOBT simfoninis orkestras. Dir. – J. Domarkas 16 d. 18.30 – R. Wagnerio „SKRAJOJANTIS OLANDAS“. Dir. – G. Rinkevičius 17 d. 18.30 – L.A. Minkaus „BAJADERĖ“. Dir. – M. Staškus 18 d. 18.30 – J. Straussso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – J. Geniušas 19 d. 12, 18 val. – P. Čaikovskio „SPRAG-TUKAS“. Dir. – M. Staškus</i>
		Vilniaus mažasis teatras <i>11 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys 12 d. 12 val. – „MAMA KATINAS“. Rež. – E. Jaras 12 d. 17, 19.30 – „KITAS KAMPAS“ (VšĮ „Sąmoningas žmogus“) 16 d. 18.30 – PREMJERA! F. García Lorcos „KRUVINOS VESTUVĖS“. Rež. – P. Ignatavičius, komp. – E. Šataitė, scenogr. ir kost. dail. – N. Ivančik. Vaidina D. Overaitė, M. Capas, A. Šataitė, I. Burneikaitė-Tuminėnė ir kt. 17 d. 18.30 – E. Albee'io „TRYTIS AUKŠTOS MOTERYS“. Rež. – R. Kudzmanaitė 18 d. 18.30 – A. Čechovo „MEŠKA“. Rež. – L. Adomaitienė 19 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir rež. – G. Latvėnaitė 19 d. 16 val. – „SELAVY!“ N. Narmontaitės muzikinis spektaklis („Rūtos“ draugijos renginys)</i>
		OKT/Vilniaus miesto teatras <i>11 d. 19 val. OKT Studijoje – W. Shakespeare'o „JULIJUS CEZARIS“. Rež. – A. Areimaitė 12 d. 17, 19 val. OKT studijoje – M. Gorkio Mirus mylimai mamai, šią sunkią valandą reiškiame gilią užuojaudžiant ilgamečiam teatro bendražyginiui kompozitorui GINTARUI SODEIKAI ir jo šeimai. BIČIULIAI iš OKT / VILNIAUS MIESTO TEATRO</i>

„DUGNE“. Rež. – O. Koršunovas	14 d. 12, 15 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „KAIP GYVENI?“ („Teatret Kimbri“, Danija)
18 d. 19 val. <i>OKT studijos</i> – A. Čehovo	15 d. 12, 15 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TĘCIO PASAKA“ („Menų spaustuvė“)
„ŽUVĖDRA“. Rež. – O. Koršunovas	16 d. 10, 15 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „BALTOJI LOPŠINĖ“ („Padi dapi Fish“)
Valstybinis jaunimo teatras	
10 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas	16 d. 10, 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „TARMIŲ STALAS“ („Stalo teatras“)
11 d. 12 val. – J. Kelero, A. Jalianiausko „PAIKA PEŁTYĘ“. Rež. – A. Jalianiauskas (Salė 99)	KAUNAS
11d. 15 val. – „BITINÉLIO PASAKOS ŠEŠIAMS POJŪČIAMS“. Idėjos aut. – K. Černytė	Kauno dramos teatras
11 d. 18 val. – O. Bogajevo „SLAPTOJI DVIRATININKŲ DRAUGIJA“. Rež. – A. Latėnas	11 d. 15 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – A. Škemos „BALTA DROBULĖ“ Rež. – J. Jurašas
12 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMININKO MEILĖ“. Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)	11 d. 19 val. <i>Mažojoje salėje</i> – „PROGRAMA. APIE PRABANGĄ IR BEJÉGIŠKUMĄ“ (G. Ivanausko teatras)
12 d. 18 val. – „JIS IR JI“ (pagal J. Biliūno ir J. Janulaitytės-Biliūnienės laiškus). Scen. aut. ir rež. – B. Ma (Salė 99)	12 d. 15 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – I. Paliulytė „LIŪDNAS DIEVAS“. Rež. – I. Paliulytė
14 d. 18 val. – P. Vaiciūno „PATRIOTAI“. Rež. – J. Vaitkus	12 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – Keturakio „AMERIKA PIRTYJE“. Rež. – V. Lencevičius
15 d. 18 val. – M. Frayn „TRIUKŠMAS UŽ KULISI“. Rež. – P.E. Landi	14 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – J. Patricko „MŪSŲ BRANGIOJI PAMELA“. Rež. – A. Latėnas
16 d. 18 val. – „KETURIAS VĖJAIS“ (pagal K. Binkio ir keturvėjininkų kūrybą). Rež. – T. Jašinskas (Salė 99)	15 d. 18 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – T. de Fombelle „SYVTURYS“. Rež. – G. Varnas
17 d. 18 val. – D. Wassermano „SKRYDIS VIRŠ GEGUTĖS LIZDO“. Rež. – V. Grisko	15 d. 19 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – J. Tum-Vaižganto „ŽEMĖS AR MOTERS“. Rež. – T. Erbrédėris
18 d. 12 val. – J. Erlicko „BILIETAS IŠ DANGAUS“. Rež. – D. Jokubauskaitė (Salė 99)	16 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – D. Danis „AK-MENŲ PELENAI“. Rež. – A. Jankevičius
18 d. 18 val. – A. Juozaičio „ŠIRDIS VIL-NIUJE“. Režisieriai – J. Vaitkus, A. Vidžiūnas	17 d. 18 val. 18, 15 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – PREMJERA! A. Čehovo „VYŠNIU SODAS“. Rež. – A. Areima
19 d. 15 val. – A. Giniotio „JUZÉ DYKADUONIS“. Rež. – A. Giniotis	19 d. 12 val. <i>Rūtos salėje</i> – L. Carrollio „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE“. Adaptacijos aut. ir rež. – E. Piotrowska
Rusų dramos teatras	
10 d. 18.30 – L. Aguliansko „ŽVIRBLIO LIZDAS“. Rež. – V. Serovas	19 d. 18 val. <i>Mažoje scenoje</i> – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS. SKALPELI PJŪVIS“. Rež. – V. Malinauskas
11 d. 18.30 – V. Mucharjamovo „AČIŪ, MARGO!“. Rež. – J. Ščiukcis	Kauno muzikinis teatras
12 d. 18.30 – J.M. Chevret „SVEIKI, EMI-GRANTAI! (SQUAT)“. Rež. – M. Poliščukas	10 d. 18 val. – K. Millöckerio „STUDENTAS ELGETA“. Dir. – V. Visockis
16 d. 18.30 – PREMJERA! A. Puškino „EUGENIJUS ONEGINAS“. Rež. – J. Vaitkus	11 d. 18 val. – L. Adomaičio „DULKIŲ SPIN-DESYS“. Choreogr. ir libreto aut. – D. Bervin-gis ir G. Visockis
17 d. 19 val. – Kalėdinio festivalio koncertas „Rusų liaudies romansas“	12 d. 18 val. – G. Donizetti „LIUČIJA DI LAMERMUR“. Muzikos vad. ir dir. – J. Geniušas
18 d. 18.30 – L. Tolstojaus „ANA KARENINA“. Rež. – E. Mitnickis (Ukraina)	15 d. 18 val. – C. Coleman „MIELOJI ČARITI“. Dir. – J. Geniušas
19 d. 12 val. – H.Ch. Anderseno „UNDINELĖ“. Rež. – J. Ščiukcis	16 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius
19 d. 18.30 – A. Krogerus „JŠ MEILĖS MAN“. Rež. – A. Dilytė	17 d. 18 val. – F. Flotowo „MARTA“. Dir. – J. Geniušas
Teatras „Lelė“	18 d. 18 val. – „NOTRDAMO LEGENDA“. Dir. – J. Janulevičius
Didžioji salė	19 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. – A. Mikutis
11 d. 12 val. – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. – R. Driežis	19 d. 18 val. – E. Chagartiano „AUSINĖ KEPURĖ“. Dir. – V. Visockis
12 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. – A. Mikutis	19 d. 18 val. – J. Strausso „ŠIKSNOSPARNIS“. Dir. – J. Geniušas
15 d. 18 val. – „NE PAGAL ŠIO PASAULIO MADĄ“ (fantazija apie poetą K. Donelaitį). Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas	Kauno kamerinis teatras
18 d. 12 val. – PREMJERA! E.T.A. Hoffmanno „SPRAGTUKAS“. Scenarijus aut., rež. ir dail. – V. Mazūras	10 d. 18 val. – F. Zelerio „TIESA“. Rež. – S. Rubinovas
19 d. 12 val. – S. Siudikos „PRINCESĖ IR KIAULIAGANYS“. Rež. – A. Mikutis	11 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŽUDYSTĘ“. Rež. – S. Rubinovas
Mažoji salė	16 d. 18 val. – P. Lagerkvisto „NEŪŽAUGA“. Rež. – S. Rubinovas
11 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais). Rež. ir dail. – R. Driežis	17 d. 18 val. – Molière'o „ŠYKŠTUOLIS, ARBA MELO MOKYKLA“. Rež. – A. Pociūnas
12 d. 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. – A. Grybauskaitė	18 d. 18 val. – F. Rabelais „GARGANTIUA IR PANTAGRUELIS“. Rež. – S. Rubinovas
18 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „BALTOS PASAKOS“ (pagal H.Ch. Anderseno pasakas). Rež. – N. Indriūnaitė	Kauno lėlių teatras
19 d. 14 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scen. aut. ir rež. – R. Driežis	11 d. 12 val. – „UŽKERETAS VEIDRODIS“. Rež. – A. Stankevičius
Menų spaustuvė	12 d. 12 val. V. ir S. Ratkevičių lėlių muziejuje – „SVEČIUOSE PAS SKUDURINĘ ONUTE“. Rež. – E. Žekienė
10 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMJERA! „ATMININTIS“. Choreogr. – L. Juodkaitė	14 d. 18 val. – V.V. Landsbergio „ATĖJAU, PAMAČIAU, NEGALĒJAU ARBA – VISIŠKAS RUDNOŠIUKAS“. Rež. – V.V. Landsbergis
10 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – H. Pinterio „PEIZĀŽAS. TYLA“. Rež. – M. Bialobžeskis	KLAIPĖDA
Festivalis „Kitoks teatras vaikams '14“	Klaipėdos valstybinis dramos teatras
13 d. 10, 15 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „PONAS SATIE – PAGAMINTA IŠ POPIERIAUS“ („Atofri Theatre“, Lenkija)	10 d. 18 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – P. Gladilino „IŠ MIGLOS IŠNIRO ANGELAS“. Rež. – R. Rimeikis

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Dalykai, kuriuos mano sūnūs turėtų žinoti apie gyvenimą / Fredrik Backman ; iš švedų kalbos vertė Laima Bareišienė. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.) – 197, [2] p. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-01-1215-1 (jr.) : [19 Lt 71 ct]

Estezė ir vertinimai : esė apie literatūros kūrinio pajautą, straipsniai ir recenzijos / Vytautas Martinkus ; Lietuvos ekologijos universitetas. Lituanistikos fakultetas. Lietuviai ir lyginamiosios literatūros katedra. – Vilnius : Edukologija, 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 324, [2] p. – Santr. angl. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-20-889-1 (jr.)

Išdrysti : eiérašciai / Laima Užkuraitė. – Šiauliai : Lucilijus, 2013 (Šiauliai : Lucilijus). – 91, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-32-219-1 : [12 Lt]

Krikštoto motinos dovana = Paðadurunak xrosnai maic : [versetai] / Ales Razanau ; iš baltarusių kalbos vertė Alma Lapinskienė. – Vilnius : Homo liber, 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 207, [1] p. – Gretut. tekstas liet., baltar. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-609-446-073-9 : [16 Lt 35 ct]

Metai / Kristijonas Donelaitis ; sudarytojas Gytis Vaškelis ; [vadovas autorius Darius Kuolys ; „Metus“ skaito Rolandas Kazlas]. – Vilnius : Lietuviai literatūros ir tautosakos institutas, 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 146, [3] p. + 1 garsas diskas (CD). – Tiražas [4000] egz. – ISBN 978-609-425-106-1

Raštai / Martynas Liudvikas Rėza ; [redakcinė kolegija: Liucija Citavičiūtė ... [et al.]. – Vilnius : Lietuviai literatūros ir tautosakos institutas, 2011– . – ISBN 978-609-425-060-6 (jr.)

T. 2: Religijotyra: traktatai: krikščionybės istorija Lietuvoje ir Prūsijoje / [sudarytoja Liucija Citavičiūtė ; vertėjai Dalia Dilytė, Jolanta Gelumbeckaitė, Rita Katinaitytė ... [et al.]. – 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 491, [1] p. : faks. – Virš. antr.: Filologija: traktatai: krikščionybės istorija Lietuvoje ir Prūsijoje. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-425-103-0

Varpai : literatūros almanachas / vyriausiasis redaktorius Leonas Peleckis-Kaktavičius. – Šiauliai : Literatūros almanacho „Varpai“ redakcija, [2013]. – ISSN 1392-0669

[Nr.] 29 (2013). – [2013] (šiauliai : Neoprintas). – 300 p. : iliustr., portr.

Visagalių tradicija = An omnipotent tradition : Kristijono Donelaičio poemos „Metai“ iliustracijos ir vaizdinis kanonas : studija su Pauliaus V. Subačiaus pratarme / Giedré Jankevičiūtė, Mikas Vaicekauskas ; [vertimas i angļų kalbą: Aušra Simanavičiūtė] ; Lietuviai literatūros ir tautosakos institutas. – Vilnius : Lietuviai literatūros ir tautosakos institutas, 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 170, [1] p. : iliustr., faks. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-609-425-105-4

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Atlantidos atradimas : [romanas] / Marcus Blake ; iš anglų kalbos vertė Milda Dyke. – Vilnius : Aukso pieva, 2014 (Gargždai (Klaipėdos r.) : Print-it). – 425, [2] p. – Trilogijos 1-oji knyga. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-8105-06-3 (jr.)

Er ėsplauks žuodui opele... : [vaikų tarminiškos kūrybos konkurso darbai žemaičių tame] / Kretingos rajono savivaldybės M. Valančiaus viėsjoj biblioteka. – Kretinga [i.e. Klaipėda : Druka], 2013. – 40 p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-404-157-0

Gražiausios lietuvių pasakos : 4 pasakėlės vaikams ir ne vaikams / [sudarė Irma Pikenė ; dailininkai Tadas Adomavičius ir Juozas Rimeikis]. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2013] ([Vilnius] : BALTO print). – 66, [3] p., jsk. virš. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-419-415-3 (jr.)

Gražiausios lietuvių pasakos : 8 pasakėlės vaikams ir ne vaikams / [dailininkai Tadas Adomavičius ir Juozas Rimeikis]. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2013] ([Vilnius] : BALTO print). – 130, [3] p., jsk. virš. : iliustr. – Tiražas 10 000 egz. – ISBN 978-609-419-414-6 (jr.)

Jaučio trobelė : lietuvių pasaka / [dailininkas Juozas Rimeikis]. – Kaunas : Jūsų Flintas, 2013 ([Kaunas] : Spaudos praktika). – [16] p. : iliustr. – Tiražas 6000 egz. – ISBN 978-609-419-411-5

Kačiukas, kurio niekas nenorėjo : [apsakai] / Holly Webb ; iš anglų kalbos vertė Simona Kaziukonytė ; [Sophy Williams iliustracijos]. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 123, [2] p. : iliustr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-01-1262-5 (jr.) : [8 Lt 47 ct]

Kavinės „Pas babą“ pasakos / Ugnė Timonytė. – Šiauliai : Lucilijus, 2013 (Šiauliai : Lucilijus). – 31, [1] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-32-218-4 : [5 Lt]

Lapė, strazdas ir varna : lietuvių pasaka / [dailininkas Juozas Rimeikis]. – Kaunas : Jūsų Flintas, 2013 ([Kaunas] : Spaudos praktika). – [16] p. : iliustr. – Tiražas 6000 egz. – ISBN 978-609-419-406-1

Tomo kelionė į šventykłą : [apsakymas] / Alarka devi-dāsi (Agneta Kempe) ; [iš anglų kalbos vertė Karolis Vilkas] ; iliustravido Padyvali devi-dāsi (Patricia Sohlen). – Klaipėda : Druka, [2013] (Klaipėda : Druka). – 51, [1] p. : iliustr. – Virš. aut. nenurodyta. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-404-151-8

Vienišos Oskaro Kalėdos : [apsakai] / Holly Webb ; iš anglų kalbos vertė Simona Kaziukonytė ; [Sophy Williams iliustracijos]. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 126, [1] p. : iliustr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-01-1263-2 (jr.) : [8 Lt 47 ct]

Žemaitėška kūriba vakū lūpomis : [moksleiviams žemaitiškos kūrybos konkurso „Rokoukimies i korkem žemaitiška“ leidinys] / Varnių regioninis parkas ; [sudarė] Linas Šedvilas. – [Telšiai : Spaudos lankas, 2013] (Telšiai : Spaudos lankas). – 40 p. : iliustr. – Antr. lape aut. nurodytas klaudingai: Linas Šedvilas. – Parašyta žemaičių tarme. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9955-627-34-0

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ.

Savaitės filmai

47 roninai ***

Visų išduotas ir parduotas vergijon paslaptinges klajoklis taps vienu iš 47 karių, metusiu iššūkį mirčiai. Likimas jis pasirinko kerstui vykdyti. Atvykės iš kito pasaulio jis pasipriehins tamsiosioms jėgomis, kad apgintu uždraustą meilę... Carlo Rinscho debiutini filmą įkvėpė garsi XVIII a. legenda apie 47 buvusių samurajus (roninas – neapsaugojęs savo šeimininko samurajus), kurie metus planavo atkerstyti už savo šeimininko mirtį. Su naikinę galinę žudiką, roninai įvykdė ritualinę savižudybę. Jie iki šiol laikomi tautos didvyriaus, kovos už teisingumą simboliu. Legenda ne kartą atgijo literatūroje ir kine. Naujasis filmas, nors ir skirtas pauauglių auditorijai ir panardintas į mistiką, vis dėlto visai sinefiliškas reginys, atskleidžiantis ir svarbią sudėtinę japonų kultūros dalį – pasiaukojimą. Tik kad tą kultūrą pasauliu adaptavo Holivudas. Pagrindinius vaidmenis filme sukurė Keanu Reevesas, Hiroyuki Sanada, Ko Shibasaki, Tadanobu Asano, Minas Tanaka (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Didis grožis ***

Geriausio 2013 m. Europos filmo apdovanojimą pelnusio filme herojus šešiasdešimtmetis Džepas Gambardela yra Romos garsenybė, moterų numylėtinis, žurnalistas, pasibodėjęs „žmogiška fauna“, kurią stebi gulėdamas hamake. Prieš daug metų jo romaną pagyrė net Alberto Moravia, bet dabar Džepas jau neprivalo įrodinėti savo talento. Užtenka, kad jis viešai sako tiesą į akis ir yra gyvas visuotinės degradacijos liudijimas. Jis ir mąsto tik apie savo ir epochos baigtį. Žiūrint Paolo Sorrentino filmą – Romos elito pramogas, orgijas, – sunku neprisiminti Federico Fellini ir jo groteskišką apokalipsę vaizdų, sukurtų filmuose „Saldus gyvenimas“ ir „8½“. Regis, Sorrentino nusprenę ne tik pasityčioti iš tuščios ir dekantiškos „Italijos po Berlusconi“, bet ir gana ciniškai pasišaipyti iš Fellini. Pagrindinių vaidmenių filme sukurė Toni Servillo (Italija, Prancūzija, 2013). (Vilnius)

Jauna ir graži ***

Septyniolikmetė Izabelė (Marine Vacth) užaugo turtingoje paryžiečių šeimoje. Per atostogas ji prarado nekalybę su jaunu vokiečiu. Grįžusi namo mergina pradeda susitikinėti su vyrais už pinigus. Izabelė kruopščiai renkasi partnerius, kurie moka didelius pinigus už jos paslaugas. Ji gyvena dvigubą gyvenimą: yra pavyzdinga studentė iš padorios šeimos ir kartu turtinga „mergina pagal iškvietimą“. Tačiau vieną dieną, susiklosčius dramatiškoms aplinkybėms, šeima sužinos jos paslapčią... François Ozonas mėgsta provokuoti. Šis filmas – ne išimtis, juolab kad režisierius ne tik sukurė pasakojimą apie savęs paieškas ir brendimą, bet ir nesistengė atsakyti į pagrindinį klausimą, kodėl subtili ir protinė mergina tapo prostituite. Taip pat vaidina Geraldine Pailhas, Fredericas Pierrot, Fantinas Raval, Johanas Leysenas, Charlotte Rampling, Nathalie Richard (Prancūzija, 2013). (Vilnius, Kaunas)

Loré ***

...1945-ųjų pavasaris. Vokiečių pralaimėjimas neišvengiamas. Keturiolikmetės Lorės (Saskia Rosendahl) tévai – SS karininkas ir Hitlerio gerbėja – bėga nuo okupantų ir palieka mergaitę bei keturis jaunesnius vaikus (tarp jų ir kūdikį) likimo valiai. Dabar Lorė turės jais užsiimti ir pristatyti į senelės namus Hamburge, maždaug už pusęs tūkstančio kilometrų. Vokietijoje siaučia badas, godumas ir egoizmas. Kelionėje Hitlerio propagandos indoktrinuota Lorė sutiks iš Buchenvaldo koncentracijos stovyklos paleistą žydą Tomą (Kai Malina). Režisierės Cate Shortland filmas pasakoja ne tik apie išlikimą (ar pavyks Lorei apsaugoti save ir vaikus bei pasiekti saugią vietą?), bet ir apie brendimą (atsakomybę už save ir kitus, už tai, kas įvyko). Todėl filmas šiek tiek primena realistišką ir konkretiame istoriniame kontekste vykstančią, bet vis dėlto pasaką (Vokietija, Australija, D. Britanija, 2012). (Kaunas)

Volterio Mičio slaptas gyvenimas ***

Kas pasakė, kad mažo žmogaus širdyje negali būti didžių svajonių? Net kuklus ir nedrausus tarnautojas kartaais išsivaizduoja save didvyriu. Šios komedijos herojus Volteris Mitis (Ben Stiller) gyvena su valdinga ir viskai kontroliuojančia mama, bet fantazijose atliko daugybę žygdirbių. Jo svajonės tapo realybe po to, kai Volteris iš paslaptinges moters gavo juodą knygutę. Joje pažymėtos vietas, kur Antrojo pasaulinio karo metais buvo paslėpti Olandijos lobiai. Netrukus Volteris įsipainioja į tarptautinį sąmoksą ir savo kailiui įsitikina, kad būti didvyriu visai nepaprasta. Filmą sukurtais pagal Jameso Thurberio novelę, paskelbtą 1939 metais žurnale „The New Yorker“. Režisierius Benas Stilleris veiksmą perkélė į mūsų dienas ir pasinaudojo garsioju žurnalu „Life“ uždarymo istorija. Taip pat vaidina Kristen Wiig, Shirley MacLaine, Adamas Scottas, Kathryn Hahn, Seanas Pennas, Adrianas Martinezas, Pattonas Oswaltas (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis
10–16 d. – Redirected / už Lietuvą (rež. E. Velyvis) – 11, 13.30, 16.15, 18, 19, 20, 21, 22 val.
Didžioji kova (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 18.50, 21.30
Meilė Niujorke 3: žmonos atostogose (Rusija) – 11.45, 14, 16.25, 18.40, 21.15
16 d. – Amerikietiška afera (JAV) – 19 val.
10–16 d. – Ledo šalis (3D, JAV) – 11, 13.30, 16, 18.30
Ledo šalis (JAV) – 12.15, 14.45, 17.15 (lietuvių k.); 16.45 (originalo kalba)
Kaip pavogti žmoną (rež. D. Ulvydas) – 13, 15.30, 18, 20.30

Eglutės 3 (Rusija) – 13.15, 15.45, 18.15
10, 13–16 d. – Pasivaikščiojimas su dinosauro (3D, JAV) – 13.45, 15.50; 11, 12 d. – 11.15, 13.45, 15.50
10, 13–16 d. – Pasivaikščiojimas su dinosauro (JAV) – 14.30; 11, 12 d. – 12.15, 14.30
10–16 d. – Jauna ir graži (Prancūzija) – 16.30, 20.45
10–15 d. – Volterio Mičio slaptas gyvenimas (JAV) – 19.15, 21.50; 16 d. – 21.50
10, 13–16 d. – Kalakutai: atgal į ateitį (JAV) – 14 val.; 11, 12 d. – 11.45, 14, 1 val.
10–16 d. – Hobitas: Smogo dykynė (3D, JAV) – 11.30, 20.15
47 roninai (3D, JAV) – 17.30, 20.30
Meilė nereikia žodžių (JAV) – 18.45
Didis grožis (Italija, Prancūzija) – 21 val.
Gravitacija (3D, JAV) – 15 val.

Cinemas Akropolis

10–16 d. – Redirected / už Lietuvą (rež. E. Velyvis) – 10.30, 13, 15.30, 17.45, 18.30, 20.30, 21.30
Didžioji kova (JAV) – 11.30, 14, 17, 19.30, 21.50
Meilė Niujorke 3: žmonos atostogose (Rusija) – 11.45, 14.15, 16.45, 19, 21.20
Kaip pavogti žmoną (rež. D. Ulvydas) – 11, 13.30, 15.45, 18, 20.15
Ledo šalis (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 18.45, 21.10
Ledo šalis (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.15
47 roninai (3D, JAV) – 11, 16.30, 21.40
Volterio Mičio slaptas gyvenimas (JAV) – 13.45, 19.15
Eglutės 3 (Rusija) – 18.15, 20.45
10, 13–16 d. – Pasivaikščiojimas su dinosauro (JAV) – 12.45; 11, 12 d. – 10.45, 12.45
10–16 d. – Hobitas: Smogo dykynė (JAV) – 14.55

„Skalvijos“ kino centras

10 d. – Medžioklė (Danija) – 17 val.; 13 d. – 20.40; 16 d. – 16 val.
10 d. – Laiko tiltai (JAV) – 19.10; 12 d. – 20.10; 14 d. – 15.40; 15 d. – 19.10; 16 d. – 20.15
10 d. – Blogas senelis (JAV) – 21.20; 11 d. – 15 val.; 13 d. – 18.50; 15 d. – 21.30
11 d. – Didis grožis (Italija, Prancūzija) – 16.50; 14 d. – 18 val.
11 d. – Aš tuo grįšiu (Prancūzija) – 20.10; 12 d. – 16.10; 14 d. – 21.15; 15 d. – 16.50; 16 d. – 18.10
13 d. – Seansas seniorams. Ekskursantė (rež. A. Juozėnas) – 14.40
13 d. – Rožė (Lenkija) – 17 val.
Ciklas „Karlsono kinas“ „Vaikiška klasika ekrane“
11 d. – Karlsonas, kuris gyvena ant

„Volterio Mičio slaptas gyvenimas“

stogo (Švedija) – 13.30
12 d. – Sniego karalienė (Rusija) – 14.30
10–16 d. – Laiškai Sofijai (D. Britanija) – 18 val.

Ozo kino salė

10 d. – Išbadėjusių žaidynės (JAV) – 16 val.; 14 d. – 17.50
10 d. – Šeima (JAV) – 17.40; 14 d. – 16 val.
11 d. – Nuodėminga aistra (Prancūzija, Vokietija) – 14 val.
11 d. – Sibirietiškas auklėjimas (Italija) – 16 val.
15 d. – Tarp dvių pasauly (JAV) – 16 val.
15 d. – Samsara (JAV) – 17.40
16 d. – Sveiki atvykę į spastus (JAV) – 16 val.
16 d. – Lūžes gyvenimo ratas (Belgija, Nyderlandai) – 17.40

KAUNAS

Forum Cinemas
10, 11 d. – Redirected / už Lietuvą (rež. E. Velyvis) – 10.45, 13.15, 15.15, 17.10, 18.45, 20.15, 21.20, 22.45, 23.50; 12–16 d. – 10.45, 13.15, 15.15, 17.10, 18.45, 20.15, 21.20
10–16 d. – Didžioji kova (JAV) – 13.45, 16.30, 19, 21.30
Meilė Niujorke 3: žmonos atostogose (Rusija) – 21.50
15 d. – Amerikietiška afera (JAV) – 20.30
10, 11 d. – Kaip pavogti žmoną (rež. D. Ulvydas) – 11.45, 14, 16.20, 18.35, 21, 23.15; 12–16 d. – 11.45, 14, 16.20, 18.35, 21 val.
Ledo šalis (JAV) – 12.30, 13.30, 15 val.

10–16 d. – Pasivaikščiojimas su dinosauro (3D, JAV) – 11, 13.15
Eglutės 3 (Rusija) – 15.45, 22 val.
47 roninai (3D, JAV) – 18.30
10–13, 15, 16 d. – Volterio Mičio slaptas gyvenimas (JAV) – 21.15; 14 d. – 21.55

ŠIAULIAI

Forum Cinemas
10–16 d. – Redirected / už Lietuvą (rež. E. Velyvis) – 11.15, 13.45, 15.15, 18, 19, 22 val.
Didžioji kova (JAV) – 17.45, 20.30
15 d. – Amerikietiška afera (JAV) – 20.15
10, 13–16 d. – Kaip pavogti žmoną (rež. D. Ulvydas) – 15.30, 20.45, 21.45; 11, 12 d. – 10.45, 15.30, 20.45, 21.45
10–16 d. – Ledo šalis (3D, JAV) – 11, 13.30, 16.15, 17.30
Ledo šalis (JAV) – 10.15, 12.45, 16.30
10, 13–16 d. – Pasivaikščiojimas su dinosauro (3D, JAV) – 12.35; 11, 12 d. – 10.30, 12.35
10–16 d. – Eglutės 3 (Rusija) – 15 val.
10–14, 16 d. – 47 roninai (3D, JAV) – 20.15
10–16 d. – Moterys meluoja geriau (rež. A. Šlepikas) – 13 val.
Volterio Mičio slaptas gyvenimas (JAV) – 19.15

PANEVĖŽYS

Forum Cinemas Babilonas
10, 13–16 d. – Redirected / už Lietuvą (rež. E. Velyvis) – 12.40, 16.30, 18.45, 21.45; 11, 12 d. – 11.15, 12.40, 16.30, 18.45, 21.45
10–16 d. – Didžioji kova (JAV) – 20.30
16 d. – Amerikietiška afera (JAV) – 19.10
10, 13–16 d. – Ledo šalis (3D, JAV) – 13, 16 val.; 11, 12 d. – 10.15, 13, 16 val.
Ledo šalis (JAV) – 14, 15.10, 17.45
10–15 d. – Kaip pavogti žmoną (rež. D. Ulvydas) – 19.10, 21.20; 16 d. – 21.55
11, 12 d. – Pasivaikščiojimas su dinosauro (JAV) – 10.30

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.

Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „7 meno dienos“,

Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.

El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 900 egz.

Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė

Remia LR Kultūros rėmimo fondas,

Spaudos, radio ir televizijos rėmimo fondas

